

OLAV

Knut W. Ruyter, s. 1

Pennens apostolat

Benediktinere i databransjen, s. 4

Bibelen på skjermen

Ny pavelig encyklika, s. 6

Herre og livgiver

Apartheid, s. 8

Et regime foran undergangen

Nils Heyerdahl, s. 14

Konsekvensrike klosterregler

Katolsk-luthersk samtalegruppe, s. 17

Hva kan vi enes om?

ST. OLAV

Guds ord?

Jo, det er Bibelen det dreier seg om. Men ta ikke av den grunn overskriftens spørsmålstejn forargelig opp: Både skoledebatt, atomdebatt og helsedebatt her hjemme i det siste har vist – for hvilken gang? – at dette gamle og velkjente bokverk kan brukes og misbrukes til så mangt. Og at ikke ethvert løsrevet Bibelsitat kan kastes ut i den aktuelle debatt som avgjørende argument, eller som selveste «Gudsens sanning», som det heter på folkemunne.

Moderne bibelegese og tekstkritikk har vist at Bibelens tro-verdighet ikke har med fundamentalistisk bokstavtroskap å gjøre. «Ikke alle Bibelens ord er Guds ord,» skrev den kloke munk og teolog Finn D. Thorn i en kronikk i 1985. «Bibelens sannhet ligger i dens Kristusforkynnelse, mens ellers meget kan være unøyaktig eller ufullkomment.» Og han knytter an til Det annet

Vatikankonsils bibelforståelse når han sier: «Det er Bibelens frelsesbudskap som er dens sanne ufeilbarhet.»

Moderne bibelforskning og – forståelse har også minnet oss om at kristendommen i utgangspunktet ikke var noen bokregligion, men en muntlig beretning som gikk fra by til by, fremført av noen tollere og fiskere fra Galilea som ikke kunne tie med det overveldende de hadde sett og hørt: Guds sønn som var stått opp fra de døde. De tok Mesterens ord «Gå ut og lær alle folkeslag» bokstavelig. Og akkurat i denne forbindelse var en bokstavtro tolkning på sin plass.

Den store bibelaksjonen «Bibelen åpen for alle» som i disse dager slippes løs i kirker og forsamlingshus, på gater og torv og i avisspalter rundt om i landet, og som skal strekke seg helt ut i 1988, er en oppfølging av dette «Gå ut». Men aksjonen, som er et fellestilltak mellom Det norske Bibelselskap og 45 ulike kirkesamfunn og organisasjoner og således representerer det videste kristne samarbeid til dags dato i vårt land, er også et slags «Gå inn». Første punkt på aksjonens formålsliste er nemlig «å fornye bibelbruken i menighetsliv og hos den enkelte.» Deretter følger «å gi Bibelen til-

bake til folket ved å skape en nysgjerrighet for Bibelen som religiøs bok, og som verdigrunnlag og kulturarv,» og så til slutt «øke støtten til bibelspredning over hele verden.» Ikke småsaker akkurat! Det er som om man hører Marte Svenneruds velkjente «itte no knussel» i bakgrunnen.

Og det er kanskje ikke så dumt: Bibelen er ikke noen knuslete bok, den er storlått både i omfang og innhold. Den er «et helt folkebibliotek i én bok,» som Aftenpostens Hans Vatne en gang skrev. Den er historieskrivning og lovttekster, roman og novelle, den inneholder profetier og legender, aforismer og ordsprog, salmer og lignelser. Den er ifølge Hans Vatne «den mest underholdende, spennende, oppskakende og oppbyggende bok på markedet.»

St. Olav er i all beskjedenhet med på å markere bibelaksjonen i dette nummer av bladet. Pater Knut W. Ruyters artikkel «Pennens apostolat» om middelalderens flittige bibelavskrivere og kommentatorer munkene, er et «bestillingsverk» til den vandreutstilling om Bibelen som inngår i aksjonen. Og beretningen om «benediktinere i databransjen» viser moderne teknologi i – ja, nettopp – Guds ords tjeneste.

PENNENS APOSTOLAT

Knut W. Ruyter

1

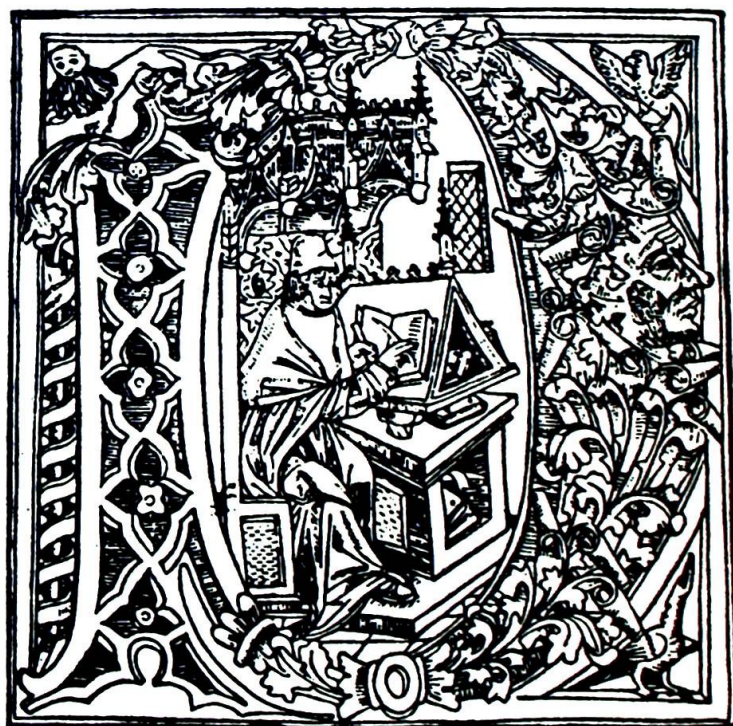
Gjennom utallige munkers flittige og nitidige arbeid er Bibelen blitt spredt og overlevert fra generasjon til generasjon gjennom hele middelalderen (500–1500).

Her handler det om overleveringen av Bibelens tekst, kommentarer og glosser, tolkning og tekstkritikk.

Scriptorium

Ordet *scriptorium* omtaler hele gruppen som var engasjert i produksjonen av bøker: lederen for vekstedet, avskriverne, korrekturlesere, rubrikatorer (eller som vi ville si i dag: layout-medarbeidere), tegnere, malere og bokbindere.

Et større antall munkers tok del i framstillingen av hver enkelt bok. Oppgaven til avskriverne var en autentisk form for askese. Å dechiffrere korrekt fra et ofte dårlig bevart manuskript var en vanskelig oppgave. Middelalderens avskrivere har gjort seg umak med å informere oss om dette: Hele kroppen er konsentrert omkring fingrenes arbeid, og konstant og nøyaktig oppmerksomhet måtte utøves hele tiden. Det var et arbeid som var både manuelt og intellektuelt. Kalligrafi er som kjent en vanskelig kunst. Men avskrivning var ikke det eneste det førte med seg. Hver transkribert

tekst krevet svært nøye revisjon, korreksjon, sammenligning av tekster og tekstkritikk. Bare de beste avskrifter skulle fremstilles, og med dette for øye ble det organisert et utlånssystem mellom de forskjellige klosterbiblioteker.

Ved siden av Bibelen skrev de også av verker fra de apostoliske fedre og fra den klassiske litteratur. Vi må ikke glemme at i de dager var ethvert manuskript en stor investering: En hel saueflokk trengtes for å skaffe til veie det

bekjempelse av?

På sitt møte i sommer gikk de polske biskoper sterkt imot den «religionskunnskap» den polske regjering har innført i skolen. Undervisningen i faget bygger på klart marxistiske synspunkter idet religion fremstilles som illusjon, og som deformering av naturlige menneskelige behov.

I biskopenes kommunike heter det ordrett: «Biskopene er ikke mot mer viten om religion,» men under de rådende

forhold er den såkalte religionskunnskap blitt til et kampmiddel mot religionen. Undervisningsdepartementets retningslinjer understøtter biskopenes anklage. Der heter det nemlig at faget særlig skal underbygge rasjonaliteten i den egne marxistiske verdensanskuelse og påstanden om at religionen «er døende». Videre skal den påvirke til forståelse for statens kirkepolitikk. Faget skal ha 32 skoletimer på årsbasis.

HERDER KORRESPONDENZ

Kardinal Hume slutter som president i CCEE

Den øverste leder for Den katolske kirke i Storbritannia, kardinal Basil Hume, vil ikke stille til gjenvalg som president for Rådet for den europeiske bispekonferanse, CCEE. Rådet omfatter kirkeledere fra hele Europa.

Kardinal Hume har innehatt presidentstillingen siden 1978 og trekker seg nå på grunn av stort arbeidspress.

CATHOLIC HERALD

2

nødvendige pergament for å avskrive en del av Bibelen eller en bok av Seneca eller Cicero. Og for å skaffe huder og lær til bokbindingen, hadde klosterne enten tillatelse til å jakte på ville dyr – hjort, råbuk og villsvin – eller de eide skoger hvor det fantes vilt.

Pennens apostolat

Dette møysommelige arbeidet ble vurdert høyt, ikke først og fremst som en asketisk øvelse, men særlig fordi det var en måte for munkene å utøve et apostolat i Kirken. Hyllest til avskriverne og lovprisning for pennens apostolat utgjorde et tradisjonelt motiv, som vi møter gjennom hele middelalderen, og som sannsynligvis ble satt fram for første gang av den hellige Cassiodorus ved klosteret i Vivarium (d. ca. 580). Alcuin (d. 804) omtalte det i et dikt som var inngravert over inngangen til scriptoriet i Fulda: «Det er mer fortjenestefullt å skrive av bøker enn å pleie vinstokkene.» Alt arbeid med Bibelen ble gjort med stor omsorg «for Kristi kjærlighets skyld», og «for å ære Hans navn», som Alcuin sier i dedikasjonen til noen av avskriftene. Fra denne tiden finnes det ennå bevart omtrent tretti store bibler, som er noe av det

vakreste som er laget. De er et storartet vitnesbyrd om en sterk åndelig bevegelse som hentet sin inspirasjon fra kristendommens grunnleggende kilder. Peter den Ærverdige, (abbed i Cluny fra 1122 til 1156) tenkte på den samme apostoliske oppgave da han snakket om eneboeren som viet sin fritid i klosteret til dette arbeidet:

«Han kan ikke pløye markene? La ham da ta pennen fatt; det er mye nyttigere. I furene som han tegner på pergamentet, vil han så de guddommelige ords såkorn . . . Han vil forkynne uten å åpne sin munn; uten å bryte stillheten, vil han forårsake at Herrens lære vil gjenslyde i nasjonenes ører; og uten å forlate sitt kloster, vil han reise langt over land og sjø.»

Fra Clunys scriptorium har vi fremdeles i dag noen av Bibelens anonyme mesterstykker som verden ennå beundrer. Denne apostoliske skriveglede finner vi mange eksempler på helt fram til en ny tid, da trykkekunsten ble oppfunnet.

For munkene var Bibelen alltid en del av deres hverdag. Det er for eksempel sagt om den hellige Odilo av Cluny (d. 1048) at «denne boken av

guddommelig kontemplasjon var alltid i hans hender, og at han alltid snakket om De hellige Skrifter.» Hensikten var ikke å produsere originale arbeider, men å leve i bønn. Munkene har utvilsomt lyttet mer til Guds ord enn de har skrevet. Enhver tid som ikke ble gitt til Guds lovprisning, var fylt med åndelig lesning, privat bønn og upretensjøs manuell arbeid – *fraterna servitia* – og alt dette hadde som sin bakgrunn, de guddommelige ord som de lyttet til fra Bibelen i korbønnen eller mediterte over i stillhet.

Lærdom og bønn

Fra denne kjærlighet til Skriften kom også ønsket om å forstå den. Det finnes utallige bibelkommentarer, glosser og tolkninger. Hensikten med disse kommentarer var å peke på hvilken plass Bibelens budskap har i hele den kristne tro og i Kirken. Det var ikke kommentarene selv som skulle forvandle lærdom til bønn, men meditasjonen over Bibelens tekster. I meditasjonen anstrengte munkene seg for å festne det hellige ordet til sinnet ved stadig å gjenta det. Rhabanus Maurus (d. 856) sier at meditasjonen over Skriften

Harde tider for Litauens katolikker

En katolsk prest i Litauen, Jozas Zdeliskis, ble ifølge en illegal litauisk avis myrdet under et sammenstøt tidligere i år. Den 56 år gamle pateren var en av stifterne av Den katolske komite for de troendes rettigheter. Organisasjonen er forbudt av de sovjetiske myndigheter.

CATHOLIC HERALD

Verdenskatekisme

I sluttdokumentet fra den ekstraordinære bispesynode for jul i fjor ble det fremsatt forslag om å utarbeide «en katekisme eller et kompendium over hele den katolske tros lære og morallære,» et forslag som førte til ganske ivrig diskusjon.

For en tid siden meldte Vatikanet at

paven har besluttet å opprette en kommisjon som skal stå for utarbeidelsen av en slik «verdenskatekisme». Kommisjonens utkast vil så bli sendt til verdens biskoper til uttalelse. Den endelige godkjenning av en slik «rammekatekisme» er det paven som gir.

HERDER KORRESPONDENZ

er et middel «til å forvandle ord til gjerninger,» det er veien henimot visjonen av Gud: «ved å lese De hellige Skrifter har vi allerede begynt å kjenne litt av himmelens lykksalighet».

Det var gjennom liturgien at munkene ble kjent med Bibelen som gjennomtrengte hver fiber av deres eksistens. Munkenes hele liv ble bestemt av liturgien, i tidebønnenes daglige rytme, som fulgte kirkeårets høytider og fester. Liturgien ble båret oppe av ønsket om å lovprise Gud i alt, og fremfor alt ved å feire Hans mysterier. Her finner vi en enorm litterær produksjon, som har hentet sin inspirasjon fra Bibelen: tidebønner og graduale, missale og lectionarium, ritualer, hymner og kir-

kemusikk.

For å vise noe av omfanget av denne bibelsk inspirerte litteratur, er det nok å nevne at munkene skrev og komponerte hymner gjennom hele middelalderen som skulle synges i liturgien. Disse tekster utgjør størsteparten av de 42.000 vers omtalt i *Repertorium hymnologium* av Ulysse Chevalier, og av de 45 bind av *Analecta Hymnica* publisert av Dreves og Blumes. Utviklingen av middelalderens liturgi utgjør i dag ryggraden i katolsk liturgi. Noen elementer finnes også i Norsk Høymesse, og eksempler på middelalderens liturgiske sanger og bønner finner vi også i Norsk Salmebok (1985), nr. 937 ff. Salmene *Veni, veni, Emmanuel*, 1100-t (nr. 3), *Puer natus in*

Bethlehem, 1300-t (nr. 29), *Stabat mater dolorosa*, Jacopone da Todi, O.F.M. (d. 1306) (nr. 151), *Festum nunc celebre*, Rhabanus Maurus d. 856 (nr. 251), *Veni Creator Spiritus*, Rhabanus Maurus (nr. 208), *Dies irae, dies illa*, Thomas av Celano, O.F.M., d. 1255 (nr. 252) og andre perler fra liturgien i dag ble født av munkenes intenst følte behov for å skrive hymner til Gud.

Middelalderens munk overleverte Bibelen fra generasjon til generasjon ved nøyaktige og vakre håndskrifter, spredte dem utover verden, mediterte over dem og levde i Bibelens åndedrag i liturgiens daglige rytme. Det er en åndelig arv som alle kristne lever av i dag.

Ikke for biskoper og prester
I et brev til formannen i den filippinske biskopkonferanse, kardinal Ricardo Vidal, pålegger paven de filippinske biskoper å holde seg til sitt religiøse og åndelige oppdrag og ikke gå inn i noen form for politisk stilling.

Kirkens bidrag til det felles beste – et bidrag som er særdeles påkrevet i den vanskelige situasjon landet befinner seg i – må være å forme og sikre de troendes samvittighet, skriver paven. Og ingen sjelesørger må glemme at han er «et forsonings redskap».

HERDER KORRESPONDENZ

Viktig oppgave

Det er skremmende at folks sans for Europas kristne, åndelige og kulturelle arv er redusert så sterkt, sier presidenten i Kommisjonen for europeisk fellesskap, Jacques Delors, i et intervjue med Katholische Nachrichten-Agentur.

Europas kristne bør være trofaste mot sin overbevisning selv om verden forandrer seg. Delors mente det var et positivt tegn at det i de siste to år var blitt «bevegelse» igjen i Europa-politikken.

4

Benediktinere i databransjen:

Det er langt både i tid og utvikling fra middelalderens flittige «kopister» – munkene som stod bøyd over sine Bibelauskrifter – til våre dagers datateknologi. Men ånden og motiveringen har de felles, middelaldermunkene og de to benediktinerne i klosteret Maredsous i dagens Belgia: Å gi Guds ord videre til verden.

Bare med den forskjell at de to siste har litt mer avanserte hjelpemidler – dataskjerm og disketter i stedet for fjærpenn og blekk. Men også de er deler av et større arbeidslag.

Middelalderens katedraler er resultatet av tuseners innsats: Noen bidro med gull, andre gav av sin fagkunnskap, sitt talent, sin arbeidskraft. Vi kjenner ikke navnene til disse mange givere, men resultatet av deres «innsats» – og deres trosvitnesbyrd – er fremdeles en del av Europas kulturlandskap.

I løpet av de ti siste årene har to benediktinermunker i klosteret Maredsous i Belgia sammen med et team forsøkt å skape et verk – på sin måte stort som en katedral: De stiller et nytt medium i forkynnelsens tjeneste. Hundrevis av anonyme givere har sammen med

de to hatt tro på prosjektet og bidradd med sitt. Maredsous' «Computer- og Bibelsenter» har verdens største samling av «bibeltekster på data». Og fra

JAMES

BIBELEN PÅ

hvor som helst i Europa kan enhver som har en «minitel» (en komputer med en liten skjerm og en «foringsstasjon» ved siden av telefonen), få svar på spørsmål fra hele Bibelen.

Dette benediktinske systemet arbeider for forskningsprosjekter, dokumentariske og pastorale. Systemet gjør det mulig for «spørreren» – i løpet av et par øyeblikk – å få alle «synonymer» som forekommer for det eller det spesielle skriftsted på de fleste europeiske språk. Forutsatt selvsagt at «stedet» er kommet inn i systemet, som er i stadig utvidelse.

Og spør man videre, får man alle de referanser man vil

Kirkedørene bør stå åpne

Hvorfor må vi alltid stenge Gud inne i kirkene og menneskene ute? Hvorfor satser vi ikke på å ha en kirke i hver bydel åpen hver dag? I en tid hvor det stilles så store krav om ydelse og effektivitet, er det befriende å kunne gå inn i en kirke i stillheten og gi rom for meditasjon og eftertanke. Det kunne vært oaser i hverdagen med stor betydning, sier res. kap. Jan P. Hagberg i Oslo Domkirke ifølge Aftenposten.

Biskop Tutu på metodistenes verdenskongress

Verdens metodister som var samlet til kongress i Nairobi, Kenya, nylig, avsluttet konferansen med en sterk fordømmelse av apartheidsystemet. Biskop Desmond Tutu sa i en tale under konferansen at debatten om økonomiske sanksjoner mot Sør-Afrika ikke må bli bare talemåter som hindrer konkrete hand-

linger som kan føre til en slutt på apartheidsystemet. Hittil, mente Tutu, hadde ikke den ordrike debatten om økonomiske sanksjoner ført til handling. Derfor har den svarte majoriteten i Sør-Afrika mistet troen på sanksjoner. De svarte intensiverer nå frigjøringskrigen, og det eneste håp om frihet ligger hos dem selv, sa Tutu.

NØP

SKJERMEN

5

ha til sammenheng, vers, side, kapitel! Et oppslagsverk med 4000 lister over «elementer» – utarbeidet av 80 eksperter – finnes også, og en «postkasse» gjør det mulig å stille spørsmål til benediktinernes sentrum som så kan formidle dem videre til eksperter.

Snart vil også resten av verden få tilgang til denne bibelske databanken som er i stadig vekst. Og fremtiden vil sikkert bringe en utvidelse av de tjenester senteret kan yte. For tiden arbeider forskjellige grupper av frivillige medarbeidere med bl.a. «Bibel-spill», og det er planer om en «audiovisuell databank» med videokassetter og videoplater.

Et nokså ambisiøst prosjekt. Men som munkene i Maredsous understreker, det er likevel et «beskjedent» arbeid i den forstand at deres eneste ambisjon er å gjøre Guds ord nærværende i verden ved hjelp av den nye kommunikasjons-teknikk. Deres innsats åpner for nye forsknings- og informasjonsmetoder. «Men,» sier den hellige Benedikts brødre i databransjen, «dataskjermen skal ikke ta Bibelens plass i bokhyllen og på nattbordet.»

Fra WUCWO-Nachrichten

Undervisningsforbud for amerikansk teolog

Pater Charles Curran, professor i moralteologi ved The Catholic University of America i Washington D.C., har fått beskjed fra Vatikanet at han ikke lenger er «hverken skikket eller passende til å undervise i katolsk teologi.» Grunnen er at han «gjentatte ganger har nektet å godta Kirkens lære.» Vatikanets avgjørelse ble gjort kjent for pater Curran i et brev fra kardinal Joseph Ratzinger, lederen for Troskongregasjonen. Brevet ble overlevert den 18. august av kansleren ved universitetet, erkebiskop James Hickey.

Undervisningsforbudet skyldes at Curran ikke er villig til å oppgi sitt syn på det han kaller «rett til offentlig å erklære seg uenig i læreembets syn på det uoppløselige ekteskap, på abort, eutanasi, masturbasjon, kunstig prevensjon, sex før ekteskapet og mellom homofile.»

Pater Curran sier selv at «etter mitt og de fleste av mine likemenns skjønn har jeg vært og er fremdeles egnet og passende til å virke som professor i katolsk teologi. . . . Jeg er fortsatt overbevist om at det hierarkiske læreembaede må tillate «ansvarlig dissens» (responsible dissent) om disse spørsmål og til syvende og sist endre sin lære.» Vatikanet godtar ikke Currans forslag til kompromissløsning «på grunn av den organiske helhet i den autentiske katolske lære, en enhet . . . nært forbundet med troskap overfor Kirkens læreembaede. . . . Det kreves ikke bare at de troende godtar det ufeilbare læreembaede. De må også fromt underkaste forstand og vilje under den

moral- og tros lære som Kirkens øverste leder eller bispekollegiet fremsetter i kraft av sitt læreembaede – det gjelder også i de tilfeller hvor de ikke har til hensikt å proklamere den ved et spesielt dokument.»

I en kommentar til saken gjentar biskop James Malone, formann i den amerikanske bispekonferanse, det han sa i «Curran-saken» i mars i år: «. . . en som ikke godtar Kirkens lære på avgjørende punkter, kan ikke vente å få inneha en stilling hvor han skal undervise i Kirkens lære.» Han tilføyde at hverken han eller noen annen er glad for uoverensstemmelsen, og at han håper den ikke vil føre til «forlenget forvirring og bitterhet». Han sier at han fullt ut støtter Vatikanets avgjørelse: «Den hellige far og biskopene har både rett og plikt til å forsikre seg om at det som læres i Kirkens navn, er dens autentiske lære. . . . de troende har rett til rett lære, og lærere med et offisielt oppdrag fra Kirken har et spesielt ansvar for å sikre den retten.»

Presidenten ved The Catholic University of America, pater William J. Byron, sier at han har «stor respekt for pater Curran både som menneske, teolog og prest.» Han beklager at Vatikanets avgjørelse setter en stopper for paterens arbeid som professor i katolsk teologi, men regner med at «pater Curran, som gjennom hele denne konflikten med autoritetene har stått fast på sitt, fortsatt vil bruke sin intellektuelle styrke til beste for Kirken.»

ORIGINS

Dollarturistene svikter Roma

I motsetning til tidligere tiders utrop «Yankees, go home», heter det i meldinger fra Roma at Vatikanets haller for tiden gjenlyder av nødropet «Yankees, come back!»

Den amerikanske turistsvikten til Europa har i høy grad rammet Italia. Besøk til Vatikanets muséer har både i antall og inntekter sunket med 40%.

CATHOLIC HERALD

Paven om narkotikaproblemet
Altfor lenge var Kirken taus overfor det ondet slaveriet var i store deler av verden i tidligere tider, en taushet som var til stor skade for vår sivilisasjon. Kirken hadde makt til å «intervenerere», men unnlot å gjøre det effektivt og som institusjon, sa paven i en tale for en tid siden. Han viste til jesuitten og helgenen

Peter Claver som levet på 1600-tallet, og som viet hele sitt liv til slavespørsmålet. Slaveriet ble til slutt avskaffet, «men det hender at nye former for slaveri vokser frem,» sa paven.

Det er trist å se hvordan «pengesyken griper om seg i dag», den forleder folk til bl.a. å tjene penger på narkotika og andre farlige stoffer, en virksomhet hvor

6 Ny pavelig encyklika:

HERRE OG LIVGIVER

*Det siste «hellige år»,
i 1983,
kom meget uventet
på de fleste,
som hadde glemt
at den katolske kirke
i 1933 hadde
feiret 1900-årsjubileet
for Kristi død
og oppstandelse.*

*Det var ikke
urimelig å markere
at ytterligere år
hadde føyet seg til
de nitten hundre.*

*Men det var
i siste liten
jubelåret 1983
ble kunngjort.*

Det samme kommer ikke til å skje med det neste hellige år. Paven varsler allerede om det i din nye encyklika *Dominum et vivificantem* om Den hellige Ånd. Denne gangen dreier det seg om de mer «klassiske» jubelår, de som etter året 1300 er blitt feiret med jevne mellomrom til minne om Kristi menneskevordelse.

Man må innrømme at tallet 2000 gjør inntrykk på vår fantasi. Det er ikke ethvert slektledd som har anledning til å sette sluttstrek for en periode på 1000 år og gå en lignende ny periode i møte. Det fortelles at Europa var preget av skrekk da år 1000 nærmet seg. Vår menneskelige verden er ikke blitt så meget friere for angst siden den gang, men det bør være en oppgave for Kristi kirke å gi menneskene håp på terskelen til en ny rekke av århundrer. Det er det paven har ønsket å gjøre.

Det sier seg selv når vår tidsregning bygger på en (hypotetisk) dato for Jesu fødsel at jubileet i første rekke angår Vår Herre og Frelser. Det har et såkalt «kristologisk» preg. Men paven har tidligere skrevet et dokument om «Menneskets forløser» (*Redemptor Hominis*), og det er viktig at Ånden ikke blir glemt nettopp i forbindelse med inkarnasjonen. Dette mysterium ble nemlig utvirket ved Den hellige Ånd.

Hensikten med pavens nye brev er altså å forberede oss til det kommende hellige år ved å fremheve det såkalte «pneumatologiske» (fra Pneuma = Spiritus = Ånd) aspekt ved frelsens mysterium.

To ting i rundskrivet gjør inntrykk på leseren. For det første hvor bredt anlagt teologien om Ånden er i dokumentet. For det annet pavens understrekning av en bestemt side ved denne teologi, nemlig at Ånden, ifølge Kristus selv (Joh. 16,7-11), går i rette med verden og avslører dens synd. Begge punkter fortjener en kort presentasjon.

Mange tror kanskje at Den hellige Skrift ikke har meget å fortelle om Den hellige Ånd, at tekstene er få. Men det er en komplett misforståelse. Forskjellig i de to testamenter er omtalen av Ånden, men Den er så å si allestedsnærværende i Bibelen, med enkelte avsnitt som er spesielt betydningsfulle.

Det er hele dette rike materiale som paven tar i bruk. Og da blir man forundret over å konstatere at materialet er så stort og så innholdsrikt. Det er som en liten «Summa» om Guds Ånd vi blir presentert for.

Og Paven kaster selvsagt ikke alle disse tekster hulter til bulter. De er heller ikke ordnet etter rasjonelle, for ikke å si rasjonalistiske synspunkter – for det ville slett ikke svare til emnet. Det er i et frelseshistorisk perspektiv de forskjellige

de «selger sine brødres frihet,» sa paven. «Vi må bruke all vår styrke til å bekjempe disse nye former for slaveri som rammer så mange mennesker i store deler av verden, og ofte særlig de unge. Vi må bekjempe dem koste hva det koste vil, vi må fri stoffofrene fra den uverdige avhengighet og ufrihet de lider under,» sa paven. CATHOLIC HERALD

Paven på speidertur

Paven var nylig på besøk hos italienske speidere i Abruzzo-området og fikk ved den anledning en ny titei «Den nye Moses». Paven svarte i samme ånd med å foreslå at Abraham burde være en passende modell for speiderne. Han var

et typisk eksempel på oppdageren, stifinneren som «bodde i telt», og som la ut på toktet «uten å vite hvor veien ville føre ham,» sa paven. Noen av speiderne beklaget, ifølge Catholic Herald, at paven ikke møtte i regulært speiderutstyr – korte bukser.

7

tekster er ordnet, slik at de belyser hverandre og tilsammen utgjør et enhetlig trosvidnesbyrd.

Pave Johannes Paul II er selvsagt ikke den første teolog som anvender disse tekster med henblikk på å gi de kristne næring for deres tro. Men han gjør det på en personlig, ja, original måte og viser seg dermed som den lærer i Kirken en romersk biskop mer enn noe annet er kalt til å være.

Allikevel – og det er punkt nr. 2 – trekker paven ett enkelt synspunkt frem som han behandler særlig grundig i den andre av dokumentets tre deler. Paven siterer fra Joh. 16 den tekst som Erik Gunnes oversetter som følger: «Når (Talsmannen) kommer, skal han gå i rette med verden, åpenbare synd og rettferd og avsløre dens dom. For synden er hos dem som ikke tror på meg; jeg derimot går til Faderen, fordi jeg er rettferdig, og dere ser meg ikke mer. Og hva dommen angår, så er denne verdens fyrste allerede dømt.»

Av alle disse elementer konsentrerer paven seg om det ene: Talsmannen (Den hellige Ånd) åpenbarer verdens synd. Dette kan i første omgang

virke dystert. Og det er ikke tvil om at paven meget bevisst venter at Den hellige Ånd skal utøve denne funksjon i vår tid: Gi oss tilbake den sans for syndens alvor som vi synes å ha mistet. I sin diagnose av den moderne verden insisterer paven på at det er av avgjørende betydning for verdens frelse at vi får øye på vår synd – på verdens synd – og vedkjenner oss den. Derav hans fremhevelse av Åndens avslørende funksjon.

Men – og det er kanskje det viktigste i encyklikaen – aksenten ligger likevel et annet sted, nemlig der hvor det fremgår at Ånden aldri avslører synden uten samtidig å peke på redningen i Kristi kors og oppstandelse. Det er til syvende og sist det paven allermest vil formidle til sine lesere verden over. Paven skriver (nr. 31): «Fra pinsedagens opprinnelige vidnesbyrd og for all fremtid er det som Sannhetens Ånd utvirker, ved å åpenbare verdens synd og i første rekke avvisningen av Kristus, uløselig knyttet til det vidnesbyrd som avlegges om påskemysteriet, mysteriet om Den korsfestede og oppstandne. Og det er ved dette bånd at åpenbaringen av verdens synd viser sin frelsende betydning.» Ånden

åpenbarer aldri synden uten samtidig å åpenbare Frelseren. Dette er noe helt annet enn den form for kristendom som bare beklager seg over hvor vond verden er.

Det nåværende rituale for skriftemålet innledes med følgende ord: *Måtte Gud som opplyser våre hjerter, gi deg å se din egen synd og tro på hans barmhjertighet.* Dette er et enormt fremskritt i forhold til det gamle formularet. Og fremskrittet består i at «troen på Guds barmhjertighet» blir uløselig knyttet til «klarsynet om ens egen synd». Man skulle nesten tro at paven, da han skrev sin encyklika, lot seg inspirere av denne bønn.

Denne bønn fortjener i alle fall å stå som motto for det kommende hellige år 2000. Måtte Sannhetens Ånd, som opplyser våre hjerter ved å åpenbare Gud i Jesus Kristus, få oss til *samtidig og med samme styrke* å få klarhet om verdens skyld og tro på Guds grenseløse og endeløse barmhjertighet. Kanskje trenger vi ikke mindre enn fjorten år for helt å forberede oss til å motta dette budskap, som er selve det glade budskap, frelsesbudskapet.

A. Raulin

Ikke fredskonsil, men fredssamling

Vi bør heller bruke et annet ord en konsil om det planlagte økumeniske møte om fred, sa generalsekretær Gunnar Stålsett under Det lutherske verdensforbunds møte i München for en tid siden. Ved møtets slutt ble det enstemmig vedtatt å innkalle til en økumenisk fredssamling og ikke et konsil som det tidligere er blitt kalt. Det er særlig fra katolsk hold kommet innsigelser mot å bruke ordet

konsil i forbindelse med Verdensforbundets fredsinisiativ fordi begrepet har et fast definert innhold i katolsk kirkerett.

Målet for en slik fredssamling – hvor man håper at også Den katolske kirke vil delta – må være å få slutt på atomvåpenproduksjonen og på trusselen om bruk av slike våpen, heter det i kommunikéet etter møtet. Medlemskirkene oppfordres til å forandre sin lære om den rettferdige krig til en lære om den rettferdige fred. HERDER KORRESPONDENZ

Det lutherske verdensforbunds forslag om å innkalle til et alment fredskonsil er en god idé, mener professor Norbert Greinacher, pastoralteolog i Tübingen. Ideén er ikke «velment, men ugjennomførbar som det til dels er blitt hevdet fra katolsk hold,» skriver Greinacher i Herder Korrespondenz.

Han viser til at allerede i 1934 mente Dietrich Bonhoeffer at man burde få i stand et økumenisk fredskonsil: Bonhoeffer anklaget senere de kristne for å ha sunget gregorianske koraler mens jødene

APARTHEID – ET REGIME

Nesten hver dag står Sør-Afrika på nyhetsmeldingenes meny. Apartheidregimet synes å synge på siste verset. Men samtidig forsøker president Pieter W. Botha og hans maktkjerne å styrke sin stilling med innføringen av unntakstilstanden og ved å frabe seg all innblanding utenfra.

De kristne kirker yter økende motstand mot regimet, mens de vestlige lands regjeringer vanskelig kan enes om hva de skal gjøre, heter det i en artikkel i Herder Korrespondenz (nr. 8-86).

Republikken Sør-Afrika blir for tiden rystet av de alvorligste uroligheter i sin historie. I stadig nye bølger øker vold og represalier – nå sist like før ti-års dagen for opprøret i Soweto (16. juni 1976). På nytt ble unntakstilstanden innført, pressefriheten ble innskrenket og flere hundre prominente personer – nesten utelukkende svarte – ble fengslet, uten at de hadde gjort seg skyldig i noe straffbart. Samtidig bygger motsetningene seg opp blant de svarte.

De kristne kirker er også blitt trukket sterkere inn i konflikten: Gudstjenester og begravelser blir i stigende grad symboler på den svarte befolknings politiske demonstrasjoner mot den forhatte øvrighet. Samtidig mister presteklær og gudshus sin tradisjonelle beskyttelse. Politiet stopper ikke lenger foran kirkedørene, men trer innenfor fordi noen av regimets argeste motstandere finnes blant kirkelederne. For kort tid siden ble flere katolske ordensfolk fengslet. Generalsekretæren for den sør-afrikanske bispekon-

feranse, Smangalis Mkhathshwa, er enda en gang blitt fengslet uten dom. Denne utvikling er hverken forbigående eller tilfeldig: Sør-Afrika er på vei til å bli en autoritær politistat.

Apartheid i krise

Sør-Afrika er det eneste land i verden hvor rasisme er nedfelt i lovgivningen. Men prisen for å opprettholde apartheid-systemet er høy – både økonomisk og i form av menneskelig fornedrelse og vold. Selv blant deler av det hvite mindretall uttrykkes tvil om riktigheten av den politikk som har vært ført hittil. Noen innrømmelser er gitt for delvis å lette raseskillet i dagliglivet, men de endrer ikke en tøndel av apartheid-systemets hjørnepillarer: Klassifisering etter rase, svarte 'homelands' og ghettoer, og utelukkelsen fra politisk medbestemmelsesrett blir opprettholdt uinnskrenket og blir daglig forsvart gjennom politiinnsats, massearrestasjoner, forvisninger og tortur. Med de nye sikkerhetslover og unntakstilstanden synes

alt å tyde på at håpet om en fredelig løsning i Sør-Afrika snart kan begraves.

Arnested for internasjonal krise

Den sør-afrikanske regjering er ikke villig til å snakke om de virkelige årsakene til konflikten – heller ikke med sin viktigste handelspartner, England – og bagatelliserer de nåværende uroligheter som forårsaket av utenforstående kommunistiske interesser. Mens det svarte flertall er overbevist om at en virkelig forandring av forholdene bare kan lykkes gjennom et massivt press utenfra.

På mange områder er Sør-Afrika forbundet med den vestlige verden, og det er grunnen til at det ikke er likegyldig hva som skjer der og hvilket politisk system som består: Sør-Afrika er en viktig handelspartner for mange vestlige land p.g.a. sine rike mineralforekomster – (som bl.a. Sauda er avhengig av) – og republikken spiller en vesentlig rolle i den geopolitiske og militærstrategiske verdenssituasjon.

ble forfulgt. «Hvis det ikke – innen utgangen på dette tiåret – lykkes de kristne kirker å finne sammen til et økumenisk forum for fred og rettferdighet og til et felles kristent svar på disse problemene, vil man med god grunn kunne rette en meget alvorlig anklage mot disse kirker: At de kranglet om kirkerettslige og kirkepolitiske spørsmål mens 80 millioner mennesker døde av sult, flere enn alle krigsofre under den annen verdenskrig,» skriver Greinacher.

Ikke kommunismens lakei

I et interju med «Wiener Kirchenzeitung» tar József Cserbáti, biskop av Pécs og formann i den ungarske bispekonferanse, kraftig til motmæle mot anklagen om at Kirken i Ungarn utleverer seg til staten eller til og med står i ledtog med den.

Riktignok må Kirken forhandle med staten om vesentlige spørsmål, men den

er ikke derfor nødvendigvis ufri. Den ungarske stat har gjort innrømmelser overfor Kirken som er ganske enestående innen østblokken, sier biskop Cserbáti. Riktignok finnes det spenninger i forholdet mellom Kirken og staten i hans hjemland, men stort sett er forholdet for tiden preget av toleranse fra statens side, ifølge biskopen.

HERDER KORRESPONDENZ

FORAN UNDERGANGEN

9

Samtidig eksisterer moralsk-ideologiske verdier som de vestlige land og Sør-Afrika påberoper seg. Derfor blir heller aldri Sør-Afrikas herskende klasse trett av å framstille seg selv som antikommunismens og demokratiets forpost. Men p.g.a. apartheidregimets virkelige rasediskriminering og alvorlige brudd på menneskerettighetene er forbindelsen til Sør-Afrika blitt en gradvis større belastning for de vestlige land. Hvis de ikke lykkes i å distansere seg fra apartheid-regimet, står de i fare for å miste troverdighet blant det svarte flertall i Sør-Afrika og i hele den tredje verden.

Press utenfra

På grunn av denne situasjonen befinner de vestlige lands Sør-Afrika politikk seg i en blindgate. På den ene side er det handelspolitiske og strategiske interesser som taler for å opprettholde en nær forbindelse til Sør-Afrika. På den annen side blir det stadig tydeligere at en politisk toleranse av apartheid ikke kan fortsette uten å påføre de vestlige land skader. På lang sikt kan Vestens økonomiske og geopolitiske interesser bare bli bevart hvis det kommer til en snar avskaffelse av apartheid og en ikke voldelig forandring i det politiske system.

Politisk eller kirkelig press i form av fordømmende resolusjoner eller diplomatiske protester har vist seg å være nytteløse. Da finnes det bare én mulighet til å forsøke å bevege den sør-afrikanske regjering til å endre sin politikk med et ikke-voldelig

middel, nemlig økonomisk press.

I de siste måneder har de vestlige land heftig diskutert og forhandlet om mulig handelsboikott og kredittrestriksjoner mot Sør-Afrika. Til tross for gjentatte avstemninger mellom de store industrinasjoner og innenfor EF – og mellom de nordiske land – har man ikke kommet til enighet om en enhetlig politikk, fordi det hersker stor uenighet om hensikten med slike sanksjoner og hvorvidt det er sannsynlig at de vil føre til det resultat man ønsker.

Oppfatningene spriker i flere retninger. Noen har gjort seg til talsmenn for en omfattende handelsboikott; andre forkaster enhver form for sanksjoner, mens atter andre argumenterer for målrettede og tidsbegrensede handels sanksjoner. Det er interessant å observere at standpunktene til flere vestlige land i de siste måneder har beveget seg i retning av å gå inn for selektive handelsrestriksjoner. Også de sterkeste motstandere mot alle former for sanksjoner – Englands og Vest-Tysklands regjeringer, som også er Sør-Afrikas største handelspartnere – har besluttet seg til visse handelsrestriksjoner ut fra rent politiske overveielser.

Kirkenes stillingtagen

En av de viktigste moralske instanser i kampen mot apartheid er de kristne kirker. Bortsett fra den fungerende statskirke i Sør-Afrika – *Nederdeutse Gereformerde Kerk* – har alle kirkesamfunn engasjert seg mot den sør-afrikanske regjering i form av for-

skjellige aksjonsprogrammer, der de bl.a. har gjort seg til talsmenn for økonomiske sanksjoner.

Protestantene og anglikanerne har hittil gått lengst i å oppfordre til «øyeblikkelige og omfattende sanksjoner mot Sør-Afrika» (Kirkenes Økumeniske Råd, Harare, 1985). Imidlertid var det ikke full enighet om dette kravet blant alle delkirkene, bl.a. fordi noen ikke ønsket at kirkene skulle bli «revolusjonens støttetropper i Sør-Afrika.» For å oppnå full enighet besluttet Rådet seg i desember 1985 til å støtte målrettede sanksjoner, som skal ha som mål å føre til rettferdighet og fred i Sør-Afrika med minst mulig voldsanvendelse.

Den katolske kirke – som vanligvis har vært forsiktigere med å komme med politiske handlingsplaner enn sine protestantiske søsterkirker – har nå tatt et svært klart standpunkt. I et hyrdebrev, datert 2. mai 1986, anerkjenner de katolske biskoper «økonomisk press som et moralsk rettferdig middel» for å fjerne apartheid-systemet, som «har tilført menneskene i vårt land så mye elendighet og lidelse over så lang tid.» De katolske biskoper, som ikke har tatt sin beslutning med lethet, uttaler seg til fordel for «målrettet, kalkulert økonomisk press,» som skal utføres på en slik måte at det forhindrer «ødeleggelse av landets økonomi og sparer de undertrykte for enda flere lidelser gjennom tap av arbeidsplasser.»

De katolske biskopers hyrdebrev, Harare-uttalelsen og mange

Afrika blir avfalls-marked for gamle medisiner og mat

En del av den mat og de medisiner som eksporteres fra Vesten til Afrika, både som nødhjelp og for vanlig salg, har vist seg å være foreldet i forhold til angivelse av holdbarhet på produktet. Det er flere som har påpekt dette, og sist var det statsministeren i Uganda, Samson Ki-

sekka. I en tale beklaget han seg over at «Uganda oversvømmes av hermetikk med utgått datostempling.»

Det var landets største avis «The Star» som fulgte opp med en vitsetegning hvor en bekymret pasient gjorde sin lege oppmerksom på at holdbarhetsdatoen medisinen var forsynt med forlenget var passert. Hvorpå legen kjapt repliserte: «Vi får medisinen gratis. Spis tablettene,

men ikke datoen.»

Problemet dukker på groteske måter opp til overflaten. Blant annet ble det nylig oppdaget at et parti smertestillende tabletter sendt i gave fra Vest-Tyskland hadde en holdbarhetsgrense i desember 1984. I følge myndighetene har over ni tonn gamle og ofte farlige medisiner blitt lagt ut til salg i Uganda. NØP

10

andre resolusjoner om økonomisk press mot Sør-Afrika inneholder normative fordringer. Om sanksjoner virkelig kan føre til positive resultater, om apartheid faktisk vil bli avskaffet, om den hvite herskende klasse bare kommer til å rotte seg enda mer sammen, det er det vanskelig å forutsi. Om slike sanksjoner imidlertid er

sterke nok til å tvinge Pretoria til dyptgripende forandringer, er en annen sak. De hvites overlegenhet og deres økonomiske, politiske og militære makt er stor, og man skal ikke undervurdere de privilegertes evne til å holde ut i en trengt situasjon, hvor de samtidig ser sin eksistensberettigelse truet. Håp om snarlige endringer er sannsyn-

ligvis forhastede. Kanskje ville det være fornuftig å konsentrere seg om de langsiktige mål og de former et samfunn bør ha etter at apartheid er avskaffet. Historien har lært oss at menneskeforaktende systemer kan holde seg lenge i live – men også at deres levetid ikke er ubegrenset.

Oversatt av Knut W. Ruyster

Den levende ånd – fra «Hope and Suffering» av biskop Desmond Tutu

Kirken er alltid i verden, men aldri av denne verden. Derfor må den alltid holde en kritisk avstand til den politiske arena slik at den kan utføre sitt profetiske oppdrag.

Og dette oppdrag er – «så sier Herren» – å anklage offentlig alt som går mot det guddommelige, koste hva det koste vil. Kirken kjenner bare en ytterste troskap, og det er troskapen mot sin Herre og Mester Jesus Kristus. Derfor vet kirken at den alltid må si klart fra når den verdslige makt ikke handler i overensstemmelse med Guds lov: «Døm selv om det er rett overfor Gud å lyde dere fremfor ham, for oss er det umulig å tie om det vi selv har sett og hørt.» (Ap. gj. 4,19-21).

Kirken må alltid være rede til å vaske disiplenes føtter, til å være en tjenende kirke, ikke en triumfalistisk kirke. Den må ta parti for de maktesløse, være deres stemme: Den må vise solidaritet

med de fattige og undertrykte, med alle dem som er presset til det ytterste. Selvsagt skal den forkynde forsoning, men først og fremst skal den selv arbeide for rettferd, for uten rettferd kan det ikke bli forsoning. Kirken skal vise – ved sitt eget liv – at Jesus har revet ned alle skillevegger: Innen det kristne fellesskap må det ikke være noen kunstige skiller som hindrer full og hel deltagelse.

En kirke som viser solidaritet med de fattige, vil aldri være en rik kirke. Den må på en måte selge alt og følge sin Herre. Den må ikke la seg binde til det som er av denne verden, men bruke sin rikdom og sine ressurser til beste for de minste av Kristi brødre.

En slik kirke er en lidende kirke, en som tar opp Kristi kors og følger Jesus. Den må være rede til å dø, for bare på den måten kan den få del i Kristi lidelse og i hans oppstandelse . . .

Frigjøring koster: Etter at Herren hadde fridd israelitene ut av Egypt, måtte de ut på den lange vandring i ørkenen. De måtte ta det ansvar og de vanskeligheter friheten førte med seg. De sultet og tørstet og klaget stadig. Maten var for dårlig og – det som verre var: Mange foretrakk ufriheten og kjøttgrytene i Egypt.

Vi må ikke glemme at frigjøring koster, at den fordrer enhet. Vi må holde hverandre i hendene og nekte å slippe taket. Vi må være klar over at før vi når det lovende land, vil det komme fengsel og landsforvisning, noen vil dø i fengsel, noen vil bli forvist, og det vil også være uenighet, forræderi og illojalitet. Vi må være forberedt. Noen av oss kommer ikke til å se frigjøringens dag her i dette liv. La oss stå sammen, la oss være fulle av håp, la oss være mennesker som respekterer hverandre. ●

Gud ut over sidelinjen

– Vi må konstatere at vi lever i en efterkristen tid. Det betyr ikke nødvendigvis at vi er færre kristne i landet vårt idag enn for femti år siden. Men det store flertallet har skjøvet Gud ut over sidelinjen. Sekularismen – et liv uten Gud og det hellige – er blitt selve livsstilen for det moderne menneske, sa lærer Jens Olav Mæland bl.a. under Misjonssambandets Landsarbeidermøte nylig, ifølge Aftenposten.

Siste diktsamling

– Hjertelig takk! Det er hyggeligere å vinne anerkjennelse mens man lever enn å få en vakker bærekrans. Jeg er en gammel dikter, og ser dette som et punktum for min diktergjerning, sa Rolf Jacobsen i sin takketale da han mottok årets Aschehougpris.

Den ansees som Norges største litterære pris, og utdeles av Aschehoug Forlag hvert år til en skjønnlitterær forfatter for hele forfatterskapet – etter bindende innstilling fra Norsk Litteraturkritikerlag, og helt uavhengig av hvilket forlag vedkommende «tilhører».

AFTENPOSTEN

Nordiske katolikker i Lübeck

11

«Hvorfor er det så mange nonner ute og går?»

lyder det

nokså høyt

fra en dame

i en av Lübecks gågater.

Svaret kommer prompte

fra flere

i stemmelen:

«Det er jo

Katholikentag, jo!»

Og katolikkene var ikke så lette å overse i den gamle, nokså «protestantiske» Hansastad i dagene 22.–25. august: ca. 5000 fylte torv, gater og kirker – deriblant vel 250 ordenssøstre, et dusin katolske biskoper og tallrike prester. Og 1000 katolske ungdommer merkes også, særlig når aksjonsradiusen ikke er stort større enn et par kvartaler – i dette tilfellet strøket mellom den evangeliske domkirke og «det katolske kvartal».

Et internasjonalt kirkefolk invaderte det katolske kvartal der det foruten Probstei-Kirche finnes både katolsk sykehus og aldershjem: 350 pensjonister fra DDR (yngre generasjoner slipper ikke ut), 350 skandinaver, dertil tallrike kroater, spaniere og koreanere

som hører til blant de nordtyske katolikker. Mange i fargerike drakter – folkedans på Rådhusplassen var en del av programmet.

Foranledningen for denne høyst fredelige katolske invasjon var en innbydelse til nordiske katolikker fra biskopen av Osnabrück, Helmut Hermann Wittler, om å være med på feiringen av 300-årsdagen for Niels Stensens død: Den store danske anatom som konverterte til katolisismen og senere ble biskop av Hamburg og Schwerin, og som endte sine dager som from, fattig asket, nærmest glemt av sin samtid. Det ventes at Stensen blir saligkåret neste år, kunne biskop Wittler opplyse til de mange gjester som hadde tatt imot hans innbydelse.

Det var stappfullt under pantifikalmessen søndag formiddag i Lübecks protestantiske domkirke – utlånt for anledningen av økumenisk sinnede brødre og søstre. I sin preken understreket biskop Heinrich Theissing, apostolisk administrator i Schwerin i DDR, Niels Stensens streben etter sannhet. Han advarte mot en enkel ateisme, og sa at hvis menneskene ikke bruker den «tankens nåde» som Gud har gitt dem, stenger de Gud ute av

sitt liv og blir slaver av det menneskelige. «Bare vårt ja til Gud åpner for livets hele fylde,» sa Theissing. I et foredrag fredag kveld hadde biskop Hans Martensen av København trukket frem Stensens ubetingede vilje til sannhet under sin søken etter den rette tro – en søken som til sist førte ham til den katolske kirke.

Jeg lurer sånn på...

Hva spør unge mennesker en katolsk biskop om når ordet er fritt – og ungdommene er flere hundre i tall, mens biskopene er en håndfull? Det fikk man svar på da de nordiske biskopene sporty stilte opp til «svartime» som en del av det spesielle ungdomsprogrammet under Katholikentag. Og for mange av de unge var det nok en overraskelse å oppdage at selv katolske biskoper ikke alltid er enige! Som f.eks. da spørsmålet om kvinnelige ministranter ble diskutert. Oslo-biskopen Gerhard Schwenzer mente at jentene var ivrigere ministranter enn guttene, men ble straks motsagt av biskop Gerhard Göbel fra Tromsø: nei, hans erfaring var at guttene var mer tilforlatelige på det punkt. Spørretimen var for kort til å gå i dybden med de

Østerrikske legfolk om synoden 1987

«Legfolk, fagfolk i verden – amatører i Kirken?» Dette var temaet for et møte nylig for Østerrikes katolske Journalistforbund. Det ble hevdet at spørsmålet så absolutt var berettiget: I retningslinjene («lineamenta») for den kommende bispesynode betraktes legfolk kun som

«interessenter» og ikke som «medarbeidere», så den tidligere formann i det østerrikske legmannsråd, Ernst Waldheim.

Waldheim kritiserte dokumentet for at det ikke kommer nok inn på den pastorale situasjon etter konsilet med stigende prestemangel, og at det heller ikke tar hensyn til f.eks. menighetsråd, fornyelsesbevegelser og basismenigheter. Det sies heller ikke et ord om de mennesker

som har fjernet seg fra kirken som institusjon, eller som kun deltar passivt i Kirkens liv. Det sies heller ikke noe om kvinnen. Ifølge Waldheim tas mange av de spørsmål som har vært fremme i diskusjonen siden Det annet Vatikan-konsil, slett ikke opp i «lineamenta», f.eks. legfolks selvbestemmelse i verden og om legfolk evt. ikke bare skal være observatører i kirken, men virkelig delta i dens drøftelser. KNA

12

mange spørsmål om økumenikk, om begrunnelsen for sølibatet, om hvorfor prester skal ha «presteklær», om Kirkens seksualetikk og meget annet. Og biskopene ble i hvert fall ikke svar skyldig. Angående seksualetikken sa biskop Brandenburg av Stockholm at selv om Kirken er mot kunstige prevensjonsmidler, så har den alltid vært for «ansvarlig foreldreskap». I siste instans er det – etter hans mening – ektefellene selv som bør bestemme i denne saken ut fra det enhver mener å kunne «forsvare overfor sin samvitighet og overfor Gud».

Selvsagt ble det også spørsmål om kvinnelige prester. Biskop Schwenzer sa at dette spørsmålet foreløpig bør stå åpent, siden man ikke er enig om Jesus bevisst valgte bare menn til apostler, og om det altså skulle være teologiske grunner som taler mot prestevigsel av kvinner. En anklage fra de unge om at biskopene har for lite kontakt med gras-rot, ble enstemmig tilbakevist: Hyrdene mente at de hadde god greie på hva flokken var opptatt av, men sa at det var fritt fram for de unge å si fra «hva som er i veien».

Biskopene stod på til det siste, men måtte likevel melde

pass til slutt: En av de unge spurte om han kunne få prøve «lua til bispen» – men alle mitraene lå vel forvart i de biskopelige koffertene! Ungdomsprogrammet omfattet også en «Niels-Stensen-natt» hvor vel to tusen unge satte hverandre stevne til foredrag, «sakro-pop-songs» og kabaret.

Taler og takk

Hovedtaler ved det store møtet på Rådhusplassen var professor Hans Mayer, formann i Zentralkomitee deutscher Katholiken og kulturminister i Bayern. Han oppfordret til mer solidaritet blant de forskjellige samfunnsgrupper hvis vi skal kunne takle de grunnleggende spørsmål i fremtiden, og talte varmt for at familien må styrkes. Menneskene har ikke noen absolutt og uinnskrenket råderett over verden, og det gjelder å nytte de tekniske muligheter på en ansvarsbevisst måte, sa Maier. All politikk må bygge på respekt for menneskeverdet og den enkeltes rett, prinsipper som er innebygget i det kristne verdisystem. Den som forringer rettsbeskyttelsen for det ufødte liv, og som ikke lenger ser ekteskap og familie som bindende livsformer, har tapt vesentlige ting av syne og setter

fremtiden på spill, mente han.

Ministerpresidenten i Schleswig-Holstein, Uwe Barschel, tok seg et frikvarter fra et stort partimøte i Neumünster for å hilse på de mange gjester. I sin hilsen til de nordiske katolikker nevnte han Niels Stensen som et eksempel på at tro og vitenskap ikke står i et motsetningsforhold til hverandre. Stensen mente at vitenskapens oppgave er «å søke sannheten idet vi setter et spørsmålstepp ved dens endelige sikkerhet.» Stensens forskning gjaldt først deler av skapningen, men hvert vitenskapelig resultat bragte ham nærmere til å se storheten og helheten i skaperverket. Barschel kom også inn på den diaspora-situasjon de nord-tyske og skandinaviske katolikker lever i, og sa i den forbindelse at nettopp de konfesjonelle minoriteter fremmer dialogen og ettertanke omkring viktige samfunnsanliggender. Ved en mottagelse i Lübecks rådhus sa «Stadtpräsidentin» Ingeborg Sommer at den katolske kirke i Schleswig-Holstein hadde gjort en stor innsats for de mange flyktninger som slo seg ned i landsdelen etter siste krig. Hun takket også de nordiske land for at de i nazitiden hadde tatt imot tallrike

Åpen horisont

Å sette det vi måtte eie av åndsevner inn på å holde samfunnets horisont åpen og vid, slik at ingen del av virkeligheten får lov til å falle utenfor, det er vårt særlige ansvar som studenter. Spesielt i en verden hvor menneskers verdighet og rettigheter daglig trampes på i et omfang som kanskje aldri før i menneskehetens historie, sa rektor Inge Lønning bl.a. under immatrikuleringen av de nye Oslo-studenter.

AFTENPOSTEN

Flere reaksjoner

Etter at de tyske biskoper offentliggjorde sin stillingtagen til Vatikanets forhåndsdokument (de såkalte «lineamenta») til bispesynoden 1987, har også de nederlandske biskoper offentliggjort sin. I sin uttalelse fremhever de særlig alle kristnes kall og oppdrag: «Før man tar stilling til legfolkets oppgaver, må man fremheve at alle døpte og ferdede som tilhører Kirken, har som kall og oppgave å forkynne Herrens evangelium.» En stillingtagen

fra det nederlandske legfolk er med som en tilføyelse til biskopenes uttalelse.

De engelske biskoper har offentliggjort resultatene av en omfattende spørre- runde om «lineamenta», men de har ikke offentliggjort sine egne synspunkter. I følge kardinal Hume har Vatikanet for- langt at bispekonferansenes uttalelser skal holdes hemmelig. Kardinalen advarte også mot å knytte for store for- håpninger til synoden 1987.

HERDER KORRESPONDENZ

emigranter fra Lübeck og Hol- stein og på den måten reddet deres liv.

Det hører med ved festlige anledninger at gjestene takker høytidelig for seg. Biskop Paul Verschuren av Helsinki fant

nok ord for det mange av gjes- tene følte da han i sin takketales «på Nordens vegne» sa at da- gene i Lübeck hadde styrket følelsen av samhörighet mellom alle de «spredte» kato- likker i Nord-Tyskland og i

Skandinavia og på Island, et fellesskap i tro og kirkeliv. Han takket også varmt for all den storsinnede støtte de nord- tyske katolikker yder sine tros- feller på de enda nordligere breddegrader.

KNA

DEN NORDISKE BISPEKONFERANSE

I dagene 24.–30. august var Den Nordiske Bispekonferanse samlet til høstmøte i Schönstatt i Vest-Tyskland: «Schönstätter Diaspora-Apostolat» hadde invitert biskopene til å holde sitt møte i «Priesterhaus Berg Moriah.» I følge pressemeldingen fra møtet stod forberedelser til synoden i 1987 – om legfolks stilling og kall – øverst på sakslisten, i tillegg kom tallrike enkeltsaker.

Resultatene av en undersøkelse ved søster Else-Britt Nilsen om kvinners utdanning, yrke, poli- tiske virksomhet og medarbeid i menighetsråd og andre rådsstruk- turer innen de nordiske bispe- dømmes ble behandlet. Denne skriftlige rapport ble utfylt ved en muntlig rapport ved Ellen Marie Lebahn, mangeårig formann i det danske pastoralaråd. I et foredrag om «Kvinnens stilling i Kirken» viste dr. Barbara Albrechts, Osnabrück, bl.a. til at den feminis-

tiske bevegelse er i sterk vekst også innen Kirken, med de posi- tive og negative aspekter det fører med seg. Den «inngående disku- sjon» som fulgte etter disse tre kvinneinnlegg, viste at det er nødvendig «å ta kvinnens stilling og oppgaver i Kirken opp på ny, og at det gjelder å finne frem til hvordan man «i praksis kan aner- kjenne hennes likeverd», og i høyere grad enn tidligere bruke hennes evner og ferdigheter også på «ansvarsposter» innen Kirken.

Interessen for synoden 1987 er stor blant nordiske katolikker, og forberedende arbeider er i gang på flere fronter ifølge beretninger fra biskopene. Biskop Gerhard Schwenzer, som skal representere bispekonferansen i 1987, vil bringe de nordiske synspunkter inn i synodearbeidet.

Under høstmøtet orienterte presidenten for Den katolske Bi- belføderasjon, biskop Alberto

Ablondi, om føderasjonens arbeid for Bibelens utbredelse og for fordypet forståelse innen rammen av den katolske Bibelbe- vegelse. Det er for tiden ca. 40 nordiske prestekandidater, et gle- delig høyt tall som viser at interes- sen for preste- og ordenscall er stigende blant unge menn. I 1987 håper man å kunne åpne et pasto- ralseminar i Stockholm slik at nordiske prestestudenter kan få i hvert fall en del av sin utdanning i Norden.

Den «lokale» biskop, Hermann Josef Spittal av Trier, orienterte de nordiske biskoper om aktuelle spørsmål innen tysk kirkepolitikk, og i et møte med redaktører til- knyttet Katolische Nachrichten- Agentur berettet biskopene om utviklingen innen sine respektive bispedømmer. Det hersket gene- rell enighet om nytten ved slik «informasjonsutveksling».

Mor Teresa åpner «filial» i Singapore

Mor Teresa er viden kjent for sitt arbeid sammen med «barmhjertighetens søstre» i Calcutta. Nå har en gruppe «neste-kjærlighetens brødre» slått seg ned i Singapore. Brødrene arbeider i «samme

ånd» som Mor Teresa, og ordenen er allerede 22 år gammel og teller 500 medlemmer. De arbeider i 29 land, blant annet i Hong Kong, Japan, Taiwan og Filippinene. I Singapore, sammen med Mor Teresas søstre, skal de først og fremst arbeide for de døende, syke og husløse.

NØP

Mor Theresa har besøkt Cuba
Fredprisvinneren Mor Theresa skal ha fått tillatelse av president Fidel Castro til å åpne en misjonsstasjon på Cuba for sine «barmhjertighetens søstre».

Kirken på Cuba ser dette som et nytt tegn på et bedre forhold mellom Kirken og Cubas kommunistiske stat.

CATHOLIC HERALD

For noen år siden bestemte Europarådet at en italiener skulle bæres med titelen «Europas far». Han kunne ikke selv ta imot æresbevisningen og ville neppe ha forstått grunnen til en slik hyllest.

Benedikt av Nursia døde for 1400 år siden. Men hans etterfølgere har vi stadig blant oss: benediktinerne, medlemmene av den munkeorden som Benedikt formet med sin Regel, et slags reglement for klosterlivet.

Men hvorfor kalle en munk fra folkevandringstiden *Europas far*? Antagelig fordi den institusjonen han ga varig preg, det vesterlandske munkevesen, fikk en betydning langt ut over den rent religiøse i vår verdensdel. Munkenes virksomhet kom til å virke avgjørende inn på kultur- og samfunnsnivå i det Europa som vokste frem i tidlig middelalder. Benedikts regel er kanskje ikke så bemerkelsesverdig, litterært sett, men ble i all sin enkelhet et av de mest konsekvensrike dokumenter i vår historie gjennom de ringvirkninger klostrenes virksomhet fikk.

Benediktinerne drev lenge praktisk talt alt som var av misjon, det meste av skolevirksomheten, og de kopierte og

oppbevarte for ettertiden oldtidens litteratur. De var foregangsmenn innenfor jordbruk, tok vannkraften i bruk og forbedret teknologien på en rekke områder. Benedikts regel representerte en livsholdning som var med å forme Vestens åndelige og verdslige ledere gjennom mange hundre år.

Nå er dette viktige kilde-skrift i europeisk kulturhistorie omsider utgitt på norsk. En av våre fremste kjennere av middelalderens historie og åndsliv, professor Erik Gunnes, har oversatt Benedikts regel, samt en enda eldre klosterregel som er knyttet til *Augustins* navn, og som Benedikt bygget videre på da han grunnla klosteret Monte Cassino i Italia og skrev sine for-

skrifter, antagelig år 529. Gunnes har utstyrt sin oversettelse med en fyldig innledning som informativt plasserer disse dokumentene i deres idéhistoriske og religiøse sammenheng.

Benedikt levet på en tid da den største statsdannelse vår verden hadde sett, Romerriket, gikk mot sammenbrudd. Få år før Benedikt ble født, ble den siste vest-romerske keiser avsatt. Germanske stammefolk herjet i det vestlige Romerriket. Krig, plyndring og lovløshet hersket. Oldtidens døds-kamp gikk mot avslutning – og etter den fulgte en periode med politisk og kulturell stagnasjon. I denne kaotiske tiden er det at klostrene holder stand, – og blir små kraft-

Danske kirkedager

De danske kirkedagene som nylig ble avsluttet i Esbjerg, samlet over 2.000 deltakere. På «Kirketorget» var hele 90 kirkelige grupper representert for å orientere deltakerne om hva deres organisasjon, fraksjon, kirker og menigheter står for.

De danske kirkedagene har en økumenisk rettesnor. Alle grupper slipper til, og i løpet av Kirkedagene ble det holdt mellom 50 og 60 gudstjenester med uvanlig høy deltagelse. NØP

Kan ikke sidestilles

Den tyske evangeliske kirkes Kommissjon for familiespørsmål vil ikke sidestille ulike former for samboerforhold med ekteskapet. «Ekteskapet representerer en grunnform i forholdet mellom kvinne og mann, og kirken vender seg mot enhver nedvurdering eller relativisering på dette punkt,» heter det i en nylig offentliggjort studie.

Kirken må ikke fordømme dem som velger slike samlivsformer, men den må

heller ikke «godkjenne dem, og heller ikke stikke under stol at slike forhold ikke svarer til Guds gave og intensjon.» Kirken må ikke støtte slike forhold ved spesielle gudstjenester eller velsignelser, om samboere skulle ønske det. Men den må heller ikke svikte sitt ansvar overfor dem som er blitt alene etter at et samboerforhold er gått i oppløsning.

HERDER KORRESPONDENZ

KLOSTERREGLER

15

sentre i den nye kulturform som langsam vokser frem i middelalderen.

Benedikts regel bestemmer at munkenes liv skal være delt mellom arbeide, lesning og gudstjeneste. Det liturgiske liv er en hjørnestein i denne livsform, og i benediktinerklostrene utvikles og foredles den gregorianske sang. Men Benedikts regel gir ingen ensidig oppfordring til å trekke seg tilbake fra denne verden og hengi seg til gudstjeneste og lovprisning. Det fysiske arbeide blir tillagt stor betydning. Mens man i oldtiden hadde sett ned på arbeidet og betraktet det som slavenes oppgave, får det fysiske arbeide hos benediktinerne en ny verdighet, ja, betraktes som en gudstjeneste. Klostrene ble selvforsynte enheter der munkene livnærte seg ved jordbruk. Dertil kommer studiene som munkene ble pålagt.

Den lesning som munkeregelen foreskriver, var neppe ment som noen redningsaksjon for oldtidens litterære arv, men ble det på mange måter. For å oppfylle leseplikten måtte man kopiere bøker. Munkene måtte lære å lese og skrive. Et bibliotek krevde dyktige kopister. Resultatet av denne virksomheten ble et

undervisningssystem som etter hvert ble urcellen i det europeiske skolevesen. Fra klosterskolene går det en ubrutt linje til katedralskolene og universitetene i vår verdensdel.

Den østerrikske historikeren

Friedrich Heer kaller et sted Benedikts regel for Vest-Europas første programerklæring. I dette dokument artikuleres en livsholdning og en etikk som skulle bli karakteristisk for Vest-Europa. Det var en ideo-

Berlin-biskoper markerer murens «Jubileum»

De forente evangeliske biskoper i Berlin, Kruse (vest) og Gottfried Forck (øst) har oppfordret til bønn, refleksjon og handling for å gjøre slutt på delingen av byen. Selv om biskopene ikke har noe håp om noen gjenforening av de to tyske

statene, har de to forslag som vil gjøre forholdet mellom de to statene bedre. Det ene er at man fra begge sider lar innbyggerne få reise fritt i alle deler av verden. Det andre er en oppfordring til den øst-tyske regjeringsledelse om å følge opp Erich Honeckers løfte fra 1978 om et bedre forhold mellom kirken og staten.

NØP

Nei til religiøse konsumenter – Menighetens medlemmer blir ofte religiøse konsumenter, mens troens profesjonister driver arbeidet. I stedet for en tjenende kirke hvor alle tar ansvar, har vi fått betjente menigheter, en funksjonærkirke. Dette er galt, sier rektor Olav Skjevesland ved Menighetsfakultetet til Aftenposten.

16

logi der arbeidet og fornuften ble sentrale verdier, i motsetning til den åndeliggjøring som preget den øst-europeiske kristenhet med dens sterke islett av asketisme og verdensflukt.

En pavelig bulle fra 600-tallet bestemmer at klostrenes klokker skal ringe 7 ganger daglig for å kalle til de bønner som Benedikts regel foreskriver – men også for å markere tiden, klokkeslettene,

for befolkningen. Slik ble den dagsrytme som Benedikts regel fastslår, til Europas dagsrytme gjennom hele middelalderen.

«Klosterliv i Vesten» er utgitt i serien *Thorleif Dahls Kulturbibliotek*, som i mange år, og uten store fakter, har innlagt seg fortjeneste ved å sørge for norske oversettelser av hovedverk i europeisk kulturhistorie. Benedikts og Augustins regel forsvaret sin plass i en så kresen serie. Erik Gunnes, som

før bl.a. har oversatt Det nye testamente til norsk, viser her igjen sin kyndighet – både i det norske språk og i en kirkeleg-teologisk begrepsverden som har stått så sentralt i vår historie.

Klosterliv i Vesten

Augustins regel – Benedikts regel

Oversatt og med innledning av

Erik Gunnes

Aschehoug 1986.

Variert og innholdsrikt

Det er en stund siden nr. 5 av «Kirke og Kultur» kom i handelen, men for den som ennå ikke har fått tid til å lese det, vil vi bare minne om at det er vel verd å ta seg den tiden – det er et variert og innholdsrikt nummer.

Rasisme er et kraftuttrykk som det i dagens verden kan gå inflasjon i. Det er viktig å skjelve rasisme, fremmedhat og diskriminering fra hverandre slik at man f.eks. ikke ser nazisme bak ethvert overgrep mot fremmede. *Trond Berg Eriksen* drøfter problemene med å bruke slike kraftuttrykk, og gjennomgår i siste nummer av Kirke og Kultur hva som ligger i disse uttrykkene. Han prøver å skjelve mellom den uvilje enhver føler for det fremmede og de målbevisste forsøk på å sette bestemte grupper ut av spill. Og han drøfter mulighetene for lovgivning mot fremmedhat og utsiktene for å forebygge slike holdninger.

Else-Britt Nilsen har undersøkt hvordan norske prester stiller seg til gjengifte av fraskilte, og presenterer resultatet av spørreundersøkelsen i en artikkel. En av konklusjonene på undersøkelsen er at evt. obligatorisk, borgerlig vigsel her i landet har stor oppslutning blant de spurte statskirkeprester. Og det er et utbredt ønske om en tydeligere markering av skillet mellom vigselens juridiske og religiøse del.

Ingebrigt Austnes tar opp problemene med å gi god medisinsk og menneskelig behandling ved livets slutfase. Han presenterer Hospicebevegelsen som arbeider med egne dødsklinikker, og gir et bilde av hvordan man i middelalderen gjorde lignende forsøk.

Elias Blix feires med 150 års jubileum i år, og *Reidar Djupedal* gir et bilde av denne salmeskalden som

grunnla salmediktningen på nynorsk. *Jon Inge Sørbo* reiser spørsmålet om det er en affinitet mellom litterær form og bestemte ideologier. Med dette utgangspunktet gjennomgår han en del av norsk etterkrigsdiktning.

Per M. Aadnanes vurderer det nye skolefaget livssynskunnskap. Han ser på hva som skiller faget fra kristendoms-kunnskap, og går inn på de vanskeligheter som henger sammen med at det nye faget er blitt et «protestfag». Hva det så nærmere bestemt skal omfatte bortsett fra ulikheten med kristendoms-kunnskap, er ennå ikke avklart. Heftet avrundes med en rapport fra rettssaken som er avsluttet mot attentatmannen som skjøt pave Johannes Paul II. *Ragne Bugge* ser om saken kastet lys over hvem som sto bak dette attentatet – de bulgarske «grå ulver», KGB eller endog CIA?

Verdensfjerne realister

En mengde menn som arbeider med naturvitenskap, maskiner og utenrikspolitikk kaller seg realister. Til tross for at de kan være helt verdensfjerne og utrolig dumme når det gjelder følelser. Alle disse følelsene som er virkelige nok og som regjerer oss enten vi skurer gulu, skriver dikt eller forsker, sier lyrikeren Harald Sverdrup som mener at særlig menn trenger lyrikk.

AFTENPOSTEN

Tilbakekallelser

Den reformerte kirke i Skottland har under sin siste synode med overveldende flertall formelt satt ut av kraft de sterkt antikatoiske utsagn i «Westminster Confession» av 1647. Det gjelder bl.a. utsagn om ordensløstene som «hovmødige og syndige snarer», og betegnelsen av paven som Antikrist, og messeofferet som «auskyvekkende fornærmelse» mot Kristi ene og enestående offer. Forbudet mot å gifte seg med «ikke-troende, papis-

ter og andre avgudsdyrkere» faller også bort. I uttalelsen fra synoden heter det at den skotske kirke ikke lenger vil holde på disse fordømmelsene, og at de ikke lenger er forpliktende bekjennelse for skotske geistlige. Synodens beslutning er interessant, skriver Herder Korrespondenz bl.a. fordi den har flere berøringspunkter med den rapport den tyske økumeniske kommisjon er kommet til når det gjelder reformasjonstidens gjensidige fordømmelser.

HVA KAN VI ENES OM?

17

Hva kan katolikker og lutheranere enes om, i vår tid og i vårt land? Et nytt bidrag til svar på dette spørsmålet er nettopp kommet i form av en fellesuttalelse fra katolsk-luthersk samtalegruppe i Norge om «Kirkens embede». Her kan man finne svar på slike spørsmål som hvorfor lutheranere har vanskeligheter med å la en katolikk slippe til på prekestolen, mens de ikke spør etter hvilket kirkesamfunn en nattverdsøkende kommer fra. Og hvorfor katolikkene ikke har et slikt åpnet nattverdsbord, samtidig som de ikke er så redde for å overlate prekestolen til en ikke-katolikk.

En velsignet klar og kortfattet trykksak – bare 11 sider – og med det ekstra pluss at den er høyst leselig for ikke-teologer.

Fire år er gått siden samtalegruppen la frem sin første fellesuttalelse «Nattverden – herrens måltid» som konkluderte med at katolikker og lutheranere i dag er enige på flere viktige punkter i nattverdlæren, samtidig som det gjenstår meningsforskjeller som til dels går ganske dypt. «Og meningsforskjellene gjelder blant annet synet på presteembedet,» heter det i innledningen til uttalelsen om «Kirkens embede». Her går de så dypt at «katolikkene har vanskelig for å anerkjenne nattverden i den lutherske kirke som et helt og fullt sakrament fordi de har vanskeligheter med å anerkjenne presteembedet i den lutherske kirke. Lutheranerne på sin side får

vanskeligheter med de forestillinger om prestens delaktighet i Kristi offertjeneste som knytter seg til den katolske lære om nattverden.»

Ikke rart at gruppen «for å komme videre bestemte seg for å velge kirkens embede som sitt neste samtaleemne,» som det heter i innledningen til den nye uttalelsen. I tillegg kom at man på internasjonalt plan i den senere tid har arbeidet intenst med disse spørsmålene. Og en av samtalegruppens oppgaver er nettopp å arbeide videre på lokalplanet med de temaer som læresamtalene mellom Vatikanet og Det Lutherske Verdensforbund beskjeftiger seg med. Den norske gruppen har ingen organisatorisk tilknytning til

denne internasjonale romersk-katolske og evangelisk-lutherske kommisjon og står fritt i sin vurdering av resultatene derfra.

I sitt arbeid har gruppen særlig knyttet an til en rapport fra denne kommisjonen «Das geistliche Amt in der Kirche». Også embedsdelen i det såkalte Lima-dokumentet, offentliggjort i 1983 av Kirkenes Verdensråds kommisjon for tro og kirkeordning, har i en viss grad vært til nytte (norsk oversettelse «Dåp, nattverd og embede», Verbum forlag 1983). Men «etter gruppens oppfatning uttrykker 'Das geistliche Amt in der Kirche' et vel optimistisk syn på forholdet mellom de to kirker. Særlig fra luthersk side blir doku-

Prestestudiet – og massemedia
Vatikanet har nylig sendt ut et dokument
om presteutdannelsen. Det heter her at
det ikke er tilstrekkelig med studier i
teologi og filosofi, – en skikkelig innfø-
ring i massemedia-kommunikasjon må
også høre med.

CATHOLIC HERALD

18

mentet opplevet slik. Det er heller ikke fritt for uklarheter... men i stedet for å gi uttrykk for tilslutning eller kritikk til ethvert punkt i rapporten, vil vi gi vår egen framstilling. Vi tror dette er mer fruktbart,» heter det i innledningen til «Kirkens embede».

Betydelig tilnærming

Hva er så samtalegruppen kommet frem til? På pressekonferansen i forbindelse med offentliggjørelsen av fellesuttalelsen sa Ivar Asheim, professor ved Menighetssfakultetet og gruppens lutherske formann, at «vi har kunnet konstatere en ganske betydelig tilnærming i synet på embedet.» Lutheranerne har med glede merket seg at det innen den katolske kirke har funnet sted «en nedtoning av den hierarkiske struktur», det legges mer vekt på kollegialitet. Det er blitt større plass for legfolket og det alminnelige prestedømme, og for at embedet må fungere i samspill med legfolket. Asheim viste også til at katolsk syn i større grad enn tidligere legger vekt på forkynnelse som en vesentlig del av embedet – til fortrenkning for en noe ensidig vekt på sakramentsforvaltningen. Formelen

Canada har valgt ny erkebiskop

På generalsynoden i Den angelikanske kirke i Canada ble biskopen av Qu'Appelle Geoffrey Peers valgt til ny erkebiskop i Canada, melder Church Times. Han etterfølger Ted Scott som har gått av etter 15 år i stillingen. Peers er 52 år og er kjent som en forholdsvis liberal teolog. Blant annet har han ordinert kvinnelige prester.

NØP

«ord og sakrament», som var et typisk luthersk uttrykk for prestens tjeneste, er ikke lenger det. «I følge Konsilet har embedet tre gunnleggende funksjoner: å forkynne Ordet, å forvalte sakramentene, og hyrdefjenesten,» heter det i «Kirkens embede.» «Den måten forkynnelse her omtales på, innebærer en tilnærming til luthersk embedsforståelse. Lutheranerne på sin side er ikke fremmede for det tredje element i den katolske embedsforståelse: At også hyrdefunksjonen hører med.» I det hele er Den katolske kirkes spåkbruk blitt «mer bibelsk» og mindre preget av juridisk-institusjonell tenkemåte, mente Asheim og tilføyet med et smil at «katolsk teologi lar seg reformere.» Og denne bibel-teologiske trend innen katolsk teologi i det hele, har i vesentlig grad bidradd til den økte forståelse mellom katolikker og protestanter som rapporten om embedet klart gir uttrykk for. Men «verken katolikker eller lutheranere vil hevde at man i det nye testamente finner et klart og entydig tjenestemønster som i dag kan overtas som kirkens embedsstruktur,» heter det i uttalelsen.

Kirken som Guds folk, er et

Tro er ikke noe kalt og abstrakt
Vi trenger en «omfattende omstilling av vår strategi for sjelesorg,» mener biskopen av Hildesheim, Josef Homeyer. Grunnen er at «dagens mennesker langt på vei har glemt hva det vil si å tro». Vi må bygge fellesskap som «bærer», for uten fellesskap blir «all tale om Gud» bare noe kalt og abstrakt.

Sjelesorg må ta utgangspunkt i hverdags erfaringene når den vil vise veien

slikt bibelsk uttrykk man kan samles om, likeledes er der enighet om at prestens tjeneste er en tjeneste i og for Guds folk. Kirken som Kristi legeme er et annet bibelsk bilde man kan samles om selv om man tolker det på ulike vis i de to kirker og trekker ulike konsekvenser.

Hvor ligger vanskene?

Til tross for at man altså har kunnet enes om meget, «er det blitt igjen en barriere», sa Asheim, som bl.a. knytter seg til det prinsipielle skille den katolske kirke setter mellom prest og legfolk. Lutheranere skiller ikke mellom to «stender» i kirken, alle er «troende og døpte». For lutheranerne er det ikke noe prinsipielt i veien for at en legmann kan forrette ved nattverden, mens dette er umulig ut fra katolsk syn både på embede og sakrament. På det praktiske plan betyr det at katolikker ikke kan godta det åpne nattverdsbord, og «det er en smertefull ting nettopp på bakgrunn av den store enighet mellom oss når det gjelder nattverdets innhold,» sa Asheim og viste til uttalelsen fra 1982 om nattverden. Katolsk forståelse av bispeembedet skiller seg noe fra luthersk syn. «Ifølge luthersk syn beror

til Gud ellers blir alt lett hengende i løse luften. Bare gjennom et fellesskap som både gir frihet og trygghet kan menneskene få en anelse om Gud. Å gi troen videre innebærer å gi både troen og fellesskapet videre slik at fellesskapet blir en støtte for troen. Forkynnelse alene fører lett til at det hele bare blir en «systemunderstøttende ideologi», sier biskop Homeyer.

KNA

Kirken oppretter databank om nød

En «nødens databank» er under etablering i Wien til hjelp for utviklingshjelp og misjon. Det er kirkelige interesser som står bak etableringen, og tanken er at datamaskinens database skal bidra til en bedre koordinering av hjelpetiltak i

verden. Utstyret skal finansieres av Den katolske kirke i Østerrike, og den skal kartlegge hele nettet av kirkens hjelpevirksomhet. Målet er at man lett skal kunne hente frem informasjon om hvilke prosjekter i hvilken del av verden som blir drevet og finansiert av hvilken organisasjon.

NØP

19

forskjellen mellom biskop og prest utelukkende på menneskelig rett. Det dreier seg om et ordningsspørsmål. Bispeembedet er der fordi man har funnet det tjenlig med et slikt embede,» heter det i uttalelsen. «For katolikkene derimot er biskopene apostlenes etterfølgere som har fått del i deres embedsoppdrag og fullmakt ved bispevielsen. Bispeembedet er for katolikkene det høyeste av tre trinn som det kirkelige embede inndeles i: biskop, prest og diakon. Biskopene innehar ifølge katolsk syn det kirkelige embede i hele dets fylde.»

Pavens autoritet i lærespørsmål er uforenlig med luthersk syn på myndighet og autoritet innen kirken. Riktignok er denne autoritet ikke så ubetinget som før – «på en ny måte understrekes nå at de pavelige fullmakter må utøves innenfor rammen av et kollegialt fellesskap av biskoper,» heter det i uttalelsen fra samtalegruppen. Luthersk forståelse av autoritet støtter seg på Skriften alene. Katolikkene bygger selvsagt også på Skriften, men «de ser Skrift, tradisjon og embede sammen på en annen måte,» sa professor Asheim under pressekonferansen: Han ga uttrykk for at nettopp auto-

ritetsspørsmålet innen kirken, var et av de meget vanskelige punkter i den økumeniske samtale. At det også føles slik fra katolsk hold, ser man av følgende avsnitt i uttalelsen: «For den katolske kirke har det i samtalen med den lutherske kirke vært en vanskelighet at den lutherske kirke ikke kjenner noen kirkelig myndighet på det overnasjonale eller universale plan. I så måte betyr det noe nytt at tanken om et universalkirkelig konsil i de senere år diskuteres også av protestanter innen den økumeniske bevegelse... veien fram til enighet om et konsil synes dog lang.»

Ulike syn den samme tro

Pater Per Bjørn Halvorsen, katolsk medlem av samtalegruppen og den katolske representant ved pressekonferansen, la også vekt på at «svært meget sier vi felles» om embedet, om den tjenende funksjon og om formidlingen av nådegavene. «Embedet er en tjeneste i og for kirken,» heter det i uttalelsen, og videre at «katolikker og lutheranere er enige om at embedsfullmakten må utøves på en måte som gir rom for menighetens medvirken.»

Utvisomt har begge parter

lært meget av samtalen: Blant annet å revidere sin oppfatning om den annen part som ofte bygget på det man «trodde å vite at den andre mente,» sa pater Halvorsen. Og likevel: «Innenfor den samme tro ser vi i mange tilfeller den samme sak fra forskjellige synspunkter.» Nettopp den ulike måten «å feste blikket på» og «se den felles tro på», og det at vi ikke legger det samme i ordene, skaper vanskeligheter som også gjenspeiles i rapporten. Lutheranerne har vanskeligheter med et begrep som hierarkiet i den katolske kirke, men hierarki må ikke nødvendigvis sees som «noe pyramidalt», det er mer uttrykk for det syn «at ikke alle nødvendigvis skal gjøre alt,» sa Halvorsen. Det dreier seg om ulike nådegaver snarere enn ulike stender innen Gudsfolket. Etter katolsk syn er både det alminnelige prestedømme og det vigslede presteembede uttrykk for en «orden» villet av Gud som en gave til kirken.

Spørsmålet om kvinnelige prester berøres ikke i uttalelsen. På luthersk hold diskuteres det om saken er et «ordningsspørsmål» – altså et spørsmål om det som er tjenlig for kirken – eller om det er et lærespørsmål. Det offisielle ka-

Uttalelse fra Rettferdighet og Fred-kommisjonen

Utenlandske sjømenn har lenge vært en viktig del av bemanningen i den norske handelsflåten. Mange av utlendingene har tjenestegjort på norske skip i årevis. Og selv om mange av dem ikke har betalt skatter på lik linje med nordmenn, har de bidratt til velstandsutviklingen i Norge ved sin arbeidskraft.

I den situasjonen som nå er oppstått – med utstrakt utslagging og reduksjon i den norske handelsflåten – kommer

utlendingene spesielt uheldig ut. De får ikke lengre hyre, og får sjelden oppholds- og arbeidstillatelse i Norge. De har vanligvis heller ikke rett til trygde og pensjon.

Mange av de utenlandske sjømennene kommer fra Spania, Latinamerika og Cape Verde, – og er stort sett katolikker. Den katolske Kirken i Norge har derfor sett problemene til «strandede» utenlandske sjømenn på nært hold. Kommisjonen for Rettferdighet og Fred i Oslo Katolske Bispedømme ønsker derfor å

gjøre almenheten oppmerksom på disse menneskenes situasjon. Vi mener at den behandling de utsettes for er urettferdig på bakgrunn av deres tidligere innsats.

Myndighetene har et spesielt ansvar for å gi disse sjømennene de rettigheter de fortjener. En mulig slik hjelp ville f.eks. være lettelser i fremmedforskriftene, slik at flere utlendinger kunne oppfylle kravet om fartstid. Det er i dag ikke praktisk mulig å opparbeide 3 års fartstid i løpet av 5 1/2 år.

20

tolske syn på saken turde være kjent, men pater Halvorsen sa under pressekonferansen at han personlig mente saken burde kunne sees som «et ordningsspørsmål».

Praktiske konsekvenser?

På spørsmål om evt. praktiske konsekvenser av «Kirkens embede» sa Ivar Asheim at det har gruppen ikke tatt stilling til i denne omgang: Her dreier det seg om «teologisk klargjøring». Men en såpass markert tilnærming burde få praktiske konsekvenser, og Asheim nevnte spesielt en utvidet mulighet for inter-kommunion, særlig i blandede ekteskap hvor adskillelse på dette sentrale område føles særlig smertefull. Både han og pater Halvorsen understreket at det var samtalegruppens håp at uttalelsen ville bli kjent i så

vide kretser som mulig også utenfor fagteologenes rekke og de ulike kirkelige fora, så den kan bidra til «en mer velinformert holdning» og til å «nedbygge ubegrunnede motsetninger og falske oppfatninger.» Pater Halvorsen fant det i den forbindelse riktig å minne om at den økumeniske dialog ikke er «en slags kirkelige nedrustningsforhandlinger», men et vitnesbyrd om Åndens virke i kirken som det gjelder å stille seg åpen for.

Han hadde også et trøstens ord til dem som måtte mene at økumenikken går for langsomt eller har kjørt seg fast: «Se bakover, så ser dere hvor langt vi er kommet i de årtier dialogen har vært i gang! Og årtier er kort tid i kirkens historie.»

UKJ

Tyske biskoper om synoden 1987

Den tyske bispekonferanse har nylig gitt uttrykk for sin stilling til retningslinjene (de såkalte «lineamenta») for bispesynoden i 1987. Den skal drøfte «Legfolkets kall og sendelse i kirken og i verden». De tyske biskoper forventer «et målbevisst politisk engasjement» hos katolske legfolk. De går inn for legfolks medbestemmelse i kirken gjennom meningsytring og rådgivning. Videre ønsker de at legfolk «på det mest mangfoldige vis» deltar i det pastorale arbeid. Biskopene finner det viktig «på linje med Det annet Vatikankonsil å minne om det felles kall.» I motsetning til «lineamenta» tar biskopene spesielt opp kvinnens rolle i kirken, bl.a. viser de til at kvinner i de vestlige industriland i foruroligende grad distanserer seg fra kirken. Biskopene betrakter det som «et uoverskuelig krisesympptom» at antallet vesttyske kvinner som deltar i det kirkelige liv, er halvert i løpet av det sist året: Alle muligheter må utnyttes for å gi kvinnen «den plass som tilkommer henne» i kirkens liv. De advarer mot å redusere diskusjonen til spørsmålet om hennes adgang til ordinert embede og anbefaler at man bør overveie å gi kvinner adgang til de «medvirkende tjenester» innen gudstjenesten som hittil har vært forbeholdt legmenn.

Biskopene oppmuntrer legfolk til arbeid for sosial rettferdighet og til å vitne om de kristne grunnverdier ved sin livsstil, et vitnesbyrd som er såre påkrevet i verden i dag. Innstillingen fra de tyske biskoper munner ut i en anbefaling om at de legmenn og -kvinner som skal delta i den kommende bispesynode som rådgivere, utvelges med omhu.

KNA

Hefte – som er utgitt i fellesskap av Katolsk Informasjonstjeneste og Kirkens Informasjonstjeneste, og koster kr. 10,-, kan bestilles gjennom: Kirkens Informasjonstjeneste, Underhaugsvn. 15, 0354 Oslo 3.

Katolsk-luthersk samtalegruppe har i 1985 hatt følgende sammensetning:

Fra den katolske kirke: Gerhard Schwenzer, Wilhelm Hertman, Jo Neve og Per Bjørn Halvorsen.
Fra Den norske kirke: Ivar Asheim, Nils E. Bloch Hoell, Kjetil Hafstad og Kjell Olav Sannes.
Sekretær: Knut Ruyter og Øyvind Mæland.

Intet Landbruksfond

Etter mer enn tre års forhandlinger med regjeringen har Polens katolske kirke gitt opp sitt planlagte hjelpefond for private bønder, skriver Aftenposten. Kirkeledelsen anklager myndighetene for å ville sikre seg «et diktatur» over landbruksfondet. Under de vanskelige forhandlinger gjorde staten innsigelser mot at Lech Walesa skulle gi sitt nobelprisbeløp til kirkefondet. Men nye betingelser ble stilt da han besluttet å gi prisen til et annet humanitært formål.

SANKT GUDMUNDS LEGAT til utdannelse av katolsk ungdom.

Søknad om bidrag sendes Dominikanernes prior,
Boks 5036 Maj, 0301 Oslo 3,
innen 1. desember 1986.

Samlet sum til utdeling i år: Kr. 7.000,—.

ASBJØRN JØRGENSEN IN MEMORIAM 21

Lektor Asbjørn Jørgensen er gått bort. Familien, vennene og Kirken har mistet en som vi hadde slik bruk for i så mange sammenhenger.

Han vil bli husket for mye og av en rekke mennesker med forskjellig bakgrunn. Vi som har opplevd ham i familiekretsen, vet at savnet hos hans nærmeste må bli særlig stort. Tenker vi på Asbjørn, er snillheten hans det som overskygger så å si alt annet: Han gav av sin tid og sine krefter til det som var ham kjær – og til andre formål som trengte ham. Han hadde så mye kompetanse – både reelt og formelt.

For Kirken fikk han utrettet svært meget, og han begynte tidlig: Han konverterte i 1938 og var i 1939 med på å starte det en gang så aktive Katolsk Studentlag. Her var han formann i den viktige perioden som kom rett etter krigen, der den nordiske kontakten blomstret og gav rike frukter. (Møter man f.eks. danske katolikker av moden årgang, begynner de å snakke om Asbjørn.) Han var blant de første lederne vi hadde da leirer for barn og ungdom ble satt i gang. Som sanger og en meget musikalsk person ble han stadig benyttet når vanskelige koroppgaver skulle gjennomføres

res – da kalte hans nære venn Rolf Østbye på ham til St. Olav domkirke, og da stilte han også opp i St. Dominikus.

Biskopen oppnevnte ham til medlem av Den liturgiske sprogkommisjonen i 1966 der han var med i en årrekke og også fungerte som viseformann. En kjempeinnsats la han og hans kjære Aslaug ned i arbeidet med Norsk Missale der de uten vederlag leste kritisk og sproglig korrektur på dette 1000-sider store verket – her kom hans store kunnskaper til den største nytte fordi presisjon og nyanser er så nødvendige. Det samme gjaldt den nye messeboken. Andre oppgaver stod og ventet...

Aslaugs og hans generøst åpne hjem har også vært av uvurderlig betydning for Kirken: Her har man funnet et refugium – både leg og lærd.

Hvor mange mennesker har de ikke støttet og hjulpet og hygget for! For egen del vet jeg at få mennesker har betydd så mye for meg.

Asbjørn var utdannet som filolog og bibliotekar. I mange år var han knyttet til Universitetsbiblioteket. Hans interesse for mennesker og glede ved menneskelig kontakt førte ham inn i skoleverket – først til den videregående skolen, så til Bibliotekhøgskolen hvor han var en av de drivende krefter og også periodevis fungerte som rektor.

Hans store musikkinteresse gjorde ham faktisk landskjent for ikke å si nordisk berømt da han sammen med familien gikk til topps i en skandinavisk TV-konkurransen. Utenom å synge i kirkelig sammenheng, var han også virksom i Guldbergs Akademiske Kor og senere i Cæciliaforeningen.

Nå sitter alle hans kjære og kjente fattige tilbake. Men vi har hos ham fått inspirasjon til å forsøke å bli det han var: et følsomt og verdifullt medmenneske som visste mye om menneskenaturen og enkeltpersoner, men ikke brukte kunnskapen mot dem – bare til det beste.

Requiescat in pace.

Jan Cato Mollestad

A / S N O R S K E S H E L L

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 66 59 00 — SERVICE (02) 66 58 60 — 66 58 62

22

Vår kjære

SØSTER KATHARINA SCHREIBER

døde plutselig den 29.08.86

i en alder av 52 år.

Vi anbefaler vår avdøde medsøster
til de troendes forbønn.

ST. JOSEPHSØSTRENE

*Din fred skal aldri vike,
din miskunn varer ved!
Når stormvær slår imot oss,
lar du oss finne le.
I ensomhetens timer,
i savnets tyngste stund,
forblir du hos oss, Herre,
hvert smertefyllt sekund.*

*Vær fortsatt ved vår side
når stormen stilner av.
Vær nær oss når vi søker
til våre kjæres grav.
Gi at vi aldri mister
velsignelsen fra dem,
men alltid bærer med oss
det gode de bar frem.*

*Snart går vi ut av tiden,
og våre navn blir glemt,
men, Gud i din erindring
er vi for evig gjemt.
Det liv som blir til intet
er i din skaperhånd.
I trygghet overgir vi
til deg, o Gud, vår ånd.*

Av Svein Ellingsen

Hemsko for økumenikken

Den økumeniske dialog mellom Den katolske og Den anglikanske kirke har i de senere år gjort gode fremskritt. «Men i de samme årene har tallet på anglikanske fellesskap som tillater eller overveier å tillate ordinasjon av kvinner, i stigende grad lagt alvorlige hindringer i veien for fortsatt fremskritt — det er Den katolske kirkes syn på saken,» heter det i et brev fra paven til erkebiskopen av Canterbury, Robert Runcie. Brevet er datert 20. desember 1984, men ble først offentliggjort av Vatikanet i slutten av juni i år sammen med erkebiskopens svar og en brevveksling om emnet mellom Runcie og lederen for Sekretariatet for kristen enhet, kardinal Johannes Willebrands.

I pavens brev heter det blant annet: «Selv om Den katolske kirke må være følsom overfor den arv den har felles med andre kristne, må den basere enhver åpen og konstruktiv dialog på full klarhet om dens egen stillingtagen.» I sitt brev til kardinal Willebrands skriver erkebiskop Runcie bl.a. at «selv om ærligheten tilsier at jeg ikke

stikker under stol den dype uenighet blant anglikanere når det gjelder ordinasjon av kvinner, så tilsier den samme ærlighet at jeg heller ikke må legge skjul på at der hvor slike ordinasjoner har funnet sted, har de stort sett vært til velsignelse.»

I sitt svarbrev til erkebiskopen gjentar kardinal Willebrands ordene fra rundskrivet Inter Insigniores fra 1976 om at «Den katolske kirke ikke ser seg bemyndighet til å ordinere kvinner,» og viser bl.a. til ubrudt katolsk og ortodoks tradisjon på dette punkt. Willebrands skriver videre at «Den katolske kirke er svært opptatt av de betydelige fremskritt som er gjort i den anglikansk/katolske dialog henimot målet som er fullt fellesskap i tro og sakramentalt liv. En slik større enhet er et helt fundamentalt anliggende, og det må sies åpent fra at en utvikling som innebærer ordinasjon av kvinner, ikke bidrar til å utdype fellesskapet mellom oss, men snarere svekker det fellesskap vi har oppnådd. Følgene på kirkelære-planet er alvorlige.»

ORIGINS

Liturgisk kalender

Gudstjenester

23

Dialogmesse

Høymesse

SEPTEMBER

24. Ferial. Ordspr. 30, 5–9.
Luk. 9, 1–6.
25. Ferial. Forkyn. 1, 2–11.
Luk. 9, 7–9.
26. Ferial el. Kosmas og Damian,
martyrer. Forkyn. 3, 1–11.
Luk. 9, 18–22.
27. Vincent av Paul, prest.
Forkyn. 11, 9–12.
Luk. 9, 44b–45.
28. 26. alm. søndag.
Am. 6, la, 4–7. 1. Tim. 6, 11–16.
Luk. 16, 19–31.
29. Mikael, Gabriel, Rafael,
erkeengler.
Dan. 7, 9–10, 13–14.
Joh. 1, 47–51.
30. Ferial el. Hieronymus, prest og
kirkelærer. Job. 3, 1–23.
Luk. 9, 51–56.

OKTOBER (Rosenkransmåned)

1. Therese av Jesusbarnet, jomfru.
Rom. 8, 14–17 el. Jes. 66, 10–14.
Mt. 18, 1–4.
2. De hellige verneengler.
2. Mos. 23, 20–23,
Mt. 18, 1–10.
3. Ferial. Job. 38, 1–40, 5.
Luk. 10, 13–16.
4. Frans av Assisi.
Job. 42, 1–17. Luk. 10, 17–24.
5. 27. alm. søndag.
Hab. 1, 2–2,4. 2. Tim. 1, 6–14.
Luk. 17, 5–10.
6. Ferial el. Bruno, prest el. Marias
lørdagsmesse.
Gal. 1, 6–12.
Luk. 10, 25–37.

Arendal <i>St. Franciskus kirke</i>	Tyholmen Tlf. 22 209	<i>lørd.</i> : 18.30 <i>sønd.</i> : 8.00	11.00
Asker og Bærum <i>Mariakirken</i> <i>Eikeli katolske kirke</i>	Nyveien 17, Stabekk Tlf. 53 77 35 Veståsen 18 Tlf. 24 25 69	<i>lørd.</i> : 17.45 <i>sønd.</i> : 9.15	10.45 10.30
Bergen <i>St. Pauls kirke</i> <i>Vår Frue Kirke</i>	Christiesgt. 16 Tlf. 32 54 10 Helleveien	<i>lørd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> : 9.00 9.30	11.00
Bodø <i>St. Eysteins kirke</i>	Hernesvn. 22 Tlf. 21 783	<i>lørd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> :	11.00
Drammen <i>St. Laurentius kirke</i>	Cappelensgt. 1 Tlf. 83 20 19	<i>lørd.</i> : 13.00 <i>sønd.</i> : 9.00	11.00
Fredrikstad <i>St. Birgitta kirke</i>	Kongensgt. 9 Tlf. 11 438	9.00	11.00
Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
Halden <i>St. Peters kirke</i>	Kristian V's pl. 1 Tlf. 81 168	9.00	10.45
Hamar <i>St. Torfinns kirke</i>	Torvgt. 113 Tlf. 23 751	<i>lørd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> :	11.00
Hammerfest <i>St. Mikael kirke</i>	Salsgt. 52 Tlf. 11 447	19.00	11.00
Harstad <i>St. Sunniva kirke</i>	Skolegt. 4 Tlf. 63 696	<i>lørd.</i> : 17.00 <i>sønd.</i> :	11.00
Haugesund <i>St. Josefs kirke</i>	Haraldsgt. 21 Tlf. 23 195		11.00
Hønefoss <i>St. Theresias kirke</i>	Vesterngt. 5 Tlf. 22 381		11.00
Kristiansand S. <i>St. Ansgar kirke</i>	Kirkegt. 3 Tlf. 24 225	<i>lørd.</i> : 13.00 <i>sønd.</i> : 9.30	11.00
Kristiansund N. <i>St. Eysteins kirke</i>	Flintegt. 5 Tlf. 72 779		11.00
Levanger <i>St. Torfinns kirke</i> <i>St. Eysteins sykehjem</i>	Jernbanegt. 29 Tlf. 81 856 Tlf. 81 855		11.00
Lillehammer <i>Mariakirken</i>	Weidemannsgt. 3A Tlf. 52 550	<i>sønd.</i> :	18.00

KATOLSKE PEDAGOGER

inviteres til seminar lørdag 18. oktober 1986 i Oslo.

Tema: Lærerrollen i forhold til katolsk menneskesyn.

Nærmere opplysninger og påmelding: Anne-Bente Hadland,
Katarinahjemmet, Majorstuvn. 21 b, 0367 Oslo 3, tlf.
(02) 60 13 70, innen 1/10.

24 Liturgisk kalender Gudstjenester

			Dialogmesse	Høymesse
7. Vår Frue av Rosenkransen. Ap. gj. 1, 12–14. Luk. 1, 26–38.	Lillestrøm <i>St. Magnus kirke</i>	Romeriksgt. 1 Tlf. 71 28 85	9.00	10.30
8. Ferial. Gal. 2, 1–14. Luk. 11, 1–4.	Molde <i>St. Sunniva kirke</i>	Parkvn. 25 Tlf. 51 467		11.00
9. Ferial el. Dionysius, biskop og hans ledsagere, martyrer. el. Johannes Leonardi, prest. Gal. 3, 1–5. Luk. 11, 5–13.	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. 51 038		17.00
10. Ferial. Gal. 3, 7–14. Luk. 11. 15–26.	Narvik <i>Kristi Kongekirke</i>	Håreksgt. 82 Tlf. 41 634		11.00
11. Marias lørdagsmesse. Gal. 3, 22–29. Luk. 11, 27–28.	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. 20 72 26	lørd. : 19.00 sønd. : 9.30	11.00
12. 28. alm. søndag. 2. Kong. 5, 14–17. 2. Tim. 2,8–13. Luk. 17, 11–19.	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. 67 23 83	19.00 8.35	11.00
13. Ferial. Gal. 4, 22–5, 1. Luk. 11, 29–32.	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. 43 07 71	9.00 18.30	11.00
14. Callistus I, pave og martyr. Gal. 5, 1–6. Luk. 11, 37–41.	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. 50 91 91	9.00	
15. Teresa av Avila, jomfru og kirkelærer, Gal. 5, 18–25. Luk. 11, 42–46.	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. 15 38 90	9.00	11.00
16. Ferial el. Hedvig, nonne el. Margrete Marie Alacoque, jomfru. Ef. 1,3–10. Luk. 11, 47–54.	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. 64 18 20	lørd. : 18.00 sønd. :	10.00
17. Ignatius av Antiokia, biskop og martyr. Ef. 1, 11–14. Luk. 12, 1–7.	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Sverresgt. 26 Tlf. 50 793	lørd. : 18.00 sønd. :	11.00
	Stavanger <i>St. Svithun kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. 52 55 34	8.30 9.30 18.00	11.00
	Stord <i>Hl. Ånds Kapell, Skyttarhaugson. 12</i> <i>Høymesse hver 2. søndag kl. 11.</i> <i>Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230</i>			
	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. 84 277	lørd. : 19.00 sønd. :	11.00
	Trondheim <i>St. Olavs kirke</i>	Schirmersgt. 1 Tlf. 52 12 14	9.00	11.00
	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Sandefjordsgt. 1 Tlf. 11 949		11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. 51 25 10		Etter avtale
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Nørvesund Tlf. 37 558	lørd. : 17.00 sønd. : 8.30	11.00

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

Neste nummer utgis 14. oktober. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarhavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Redaksjon og ekspedisjon:
Akersveien 14, 0177 Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Medarbeidere:

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Knut W. Ruyter o.f.m.

Gunnel Vallquist

Abonnement kr. 140,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 160,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

KLOSTERLIV I VESTEN

Augustins regel. Benedikts regel. Se anmeldelse i dette nummer av St. Olav.

Vi har et godt utvalg i bøker om frigjøringssteology:

L. Boff: CHURCH, CHARISM AND POWER: Liberation Theology and the Institutional Church, hf. kr. 105,-.

L. & C. Boff: SALVATION and LIBERATION. In search of a balance between Faith and Politics, hf. kr. 125,-.

C. Bussman: WHO DO YOU SAY? Jesus Christ in Latin American Theology, hf. kr. 144,-.

Archbishop Oscar Romero: THE VOICE OF THE VOICELESS. The Four Pastoral Letters and other Statements, hf. kr. 141,-.

Flere titler har vi på lager.

Mandag-fredag:
9.30-16.30
torsdag: 9.30-16.30
lørdag: 9.30-13.00

forener kristne fra 45 ulike kirker og organisasjoner i Norge

BE OM AT AKSJONEN:

- FORNYER BIBELBRUKEN I MENIGHETSLIV OG FOR DEN ENKELTE
- GIR NYE BIBELLESERE I NORGE
- GIR ØKT STØTTE TIL BIBELSPREDNING I ANDRE LAND

STØTT AKSJONEN MED DIN GAVE:

Postgiro: 4 16 65 00
Bankgiro: 6034.05.15210

DET NORSKE
BIBELSELSKAP
Postboks 7062 Homansbyen
0306 Oslo 3
Tlf. (02) 69 40 44

*FOR JEG
SKAMMER MEG
IKKE OVER EVANGELIET.
DET ER EN GUDS KRAFT
TIL FRELSE FOR ALLE
SOM TROR
Rom 1.16*

**RENÉ OG
HÉLÈNE BIRKELAND**

Tannleger
Bygdø Allé 58 B - Oslo 2
Tlf. 44 86 13

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori
Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4
Tlf. 15 34 82

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

Blikk på tiden

Andakt i moskéen

Forleden møtte jeg en ekte kalif. Han var intet mindre enn den fjerde etterfølger etter den muslimske Messias, og som sådan religiøst overhode for Ahmadiyya-bevegelsen i Islam. I motsetning til de øvrige muslimer tror nemlig tilhengerne av Ahmadiyya-bevegelsen at Messias allerede er kommet. Hans navn er Hazrat Mirza Ghulam Ahmad. Han grunnla bevegelsen i 1889 og døde i 1908.

Ahmadi-muslimene er en forfulgt sekt innenfor Islam. De teller bare 11 millioner i hele verden og har flest tilhengere i Pakistan, hvor de også er blitt utsatt for de verste forfølgelser. I Norge er det bare ca. 250 Ahmadi-muslimer. De ble dessverre landskjent under tragiske omstendigheter, da deres lille moské i Frognerveien i Oslo ifjor ble utsatt for et bombe-attentat. Nå er Noor moské reparert og ombygget, og på dens myke orientalske tepper var det møtet med kalif Mirza Tahir Ahmad fant sted.

Kalifen opptrådte helt uten pomp og prakt, men med den selvfølgelige verdighet som kjennetegner de ekte religiøse ledere. Han var kledd i en slags enkel, sort kaftan, og på hodet bar han en stor, hvit turban med forgylt topp. Hele hans vesen utstrålte en ro som var forankret i en trygg gudstro, og vidnet om en lang vandring i *Islam*, hengivelsens vei. Jøder, kristne og muslimer har det til felles at de

tror på én Gud, som har skapt verden og menneskene, og hvis vilje det er menneskets høyeste kall å etterleve. *Allah* er intet annet enn det arabiske ord for Gud, den ene og sanne. Det som skiller de tre religioner, er synet på hvordan den ene Gud har åpenbart seg for menneskene og kunngjort sin vilje: jødene holder seg til Loven og profetene, de kristne til Jesus Kristus, og muslimene til Muhammed.

Vi satt i gemyttlig halvsirkel rundt kalifen, muslimene på gulvet, de kristne på stoler som gjestfritt ble satt frem, til tross for at de ikke hører hjemme i en moské. Samtalen begynte, og gjestene ble invitert til å stille spørsmål. En luthersk prestekollega grep straks ordet. Han trakk et trekors opp av lommen, løftet det høyt opp blant muslimene, og improviserte en miniandakt om syndenes forlatelse ved Kristi kors alene. Det finnes tilsynelatende ingen grenser for hvor taktløse en viss type kristne mennesker kan være. Hvordan ville man reagere i en norsk menighet dersom noen plutselig reiste seg og ropte: «Allah er stor, og Muhammed er hans profet.» Jeg tipper det ville bli en smule forskrekkelse i benkeradene; enkelte av de fornemste damer ville kanskje gå så langt som til å besvime.

Ahmadi-muslimene fortrakk i midlertid ikke en mine. Vennlig og tålmodig forklarte kalifen at muslimene betrakter Jesus som en stor profet, selv om de ikke tilskriver ham den samme betydning som de kristne. En kristen ville selvsagt ikke kunne godta et slikt syn på Jesu frelsesverk, men vi var heller ikke samlet for å omvende hverandre til våre respektive religioner. Forsiktig antydte kalifen at det kanskje var mere fruktbart å møtes på den grunn vi hadde felles, nemlig troen på Gud — i en verden

som er i ferd med å miste enhver religiøs forankring. Dette skyldes tildels de religiøse ledere selv, ifølge kalifen. Altfor ofte har de brukt religionen som et middel til makt. Roten til de religiøse forfølgelsene ligger ikke i noen omsorg for sannheten, men i redselen for å miste tilhengere, og dermed makt. Man kan saktens lure på hvordan Gud ser på alle disse sekter og retninger, som alle hevder å forpakte sannheten alene.

Mens de religiøse ledere har brukt tid og krefter på å bekjempe hverandre, har folk flest mistet troen på at der er noen Gud, og et liv etter dette. For de fleste teller kun den umiddelbare nytelse. De vil ha stadig mer, og jo mer de får, jo mer utilfreds blir de. Særlig fortoner det seg slik i Vestens rike land, hvor mange av kalifens trosfeller bor som flyktninger eller fremmedarbeidere. Når mennesket ikke har noe annet enn nuet, når det lever uten forpliktelser overfor overleverte normer og uten håp for fremtiden, kort sagt: når troen på Gud blir borte, da mister livet sin egentlige mening, og moralen sin verdi. Derfor blir samfunnet stadig hardere, kaldere, mer brutalt. Morgendagens kriminelle skapes idag. Vi gir ikke de unge det de mest av alt trenger: en forankring i faste normer, en tro på at vi er ansvarlige overfor hverandre og overfor Gud.

Men til tross for det dystre syn på samtiden, var kalifen ikke uten håp for fremtiden. Gud har gitt oss friheten til å velge mellom det gode og det onde. Vi må bare ikke miste troen på at det betyr noe hvordan vi lever, og vissheten om at vi engang skal stå til ansvar for våre liv.

Det ble en oppbyggelig andakt i moskéen, men det var ikke presten som holdt den. Det var kalifen.

Pater Hilarion